

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIA PENALĂ

Decizia nr. 179

Dosar nr. 16/81/2015

Ședința publică din data de 11 februarie 2016

Completul compus din:

Luciana Mera	- Președinte
Lucia Rog	- Judecător
Lavinia Valeria Lefterache	- Judecător

Magistrat asistent – Otilia Constantin

Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare a fost reprezentat de **procuror** Cosmin Grancea.

++++

Pe rol soluționarea cauzei penale având ca obiect recursul formulat de **Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel București** împotriva deciziei penale nr. 65/A din data de 07 iulie 2015 a Curții Militare de Apel București, pronunțată în dosarul nr. 16/81/2015.

Dezbaterile au avut loc în ședința publică din data de 2 februarie 2016 și au fost consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, când Înalta Curte a dispus ca pronunțarea să aibă loc la o dată ulterioară, respectiv la 11 februarie 2016.

ÎNALTA CURTE,

Asupra recursului penal de față, constată următoarele:

Prin decizia nr.65 din 07 iulie 2015 pronunțată de Curtea Militară de Apel, în temeiul art. 421 pct. 1 lit. b C.pr.pen., a fost respins ca nefondat apelul declarat de Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar București împotriva Deciziei penale nr. 4 pronunțată la data de 17.02.2015 de Tribunalul Militar București în dosarul nr. 38/1/2014.

În motivarea deciziei mai sus menționate s-au reținut următoarele:

Prin decizia penală nr. 4 din 17.02.2015, pronunțată de Tribunalul

Militar București, în baza art. 465 alin. 11 lit. a C.pr.pen., a fost admisă cererea de revizuire formulată de revizuentul BUCUR CONSTANTIN (fiul lui Mihail și Sultana, născut la data de 15.05.1952 în oraș Țândărei, județul Ialomița, CNP [redacted], legitimat cu C.I. seria RT nr. [redacted] eliberată de SPCEP Mun. București la 31.07.2007, domiciliat în [redacted], ap.

[redacted], fost ofițer în cadrul Serviciului Român de Informații) privind sentința penală nr. 177/20.10.1998 a Tribunalului Militar Teritorial București, definitivă prin decizia penală nr. 2377/13.05.2002 a Curții Supreme de Justiție – Secția penală.

A fost desființată în parte sentința penală nr. 177/20.10.1998 a Tribunalului Militar Teritorial București, definitivă prin decizia penală nr. 2377/13.05.2002 a Curții Supreme de Justiție – Secția penală și rejudecând cauza:

- în baza art. 396 alin. 1 și 5 C.pr.pen. rap. la art. 16 lit. b teza a II a fost achitat inculpatul BUCUR CONSTANTIN pentru comiterea infracțiunii de culegere și transmitere de informații cu caracter secret prin orice mijloace în afara cadrului legal, faptă prev. de art. 19 alin. 1 din Legea nr. 51/1991, cu aplic. art. 5 C.pen.;

- în baza art. 396 alin. 1 și 5 C.pr.pen. rap. la art. 16 lit. b teza a II a C.pr.pen. a fost achitat inculpatul BUCUR CONSTANTIN pentru comiterea infracțiunii de divulgare sau folosire în afara cadrului legal de către salariații serviciilor de informații privind viața particulară, onoarea sau reputația persoanelor cunoscute incidental în cadrul obținerii datelor necesare siguranței naționale, faptă prev. de art. 21 alin. 2 din Legea nr. 51/1991, cu aplic. art. 5 C.pen.;

- în baza art. 396 alin. 1 și 5 C.pr.pen. rap. la art. 19 din Legea nr. 255/2013 a fost achitat inculpatul BUCUR CONSTANTIN pentru comiterea infracțiunii de furt prev. de art. 208 alin. 1 C.pen. 1969 cu aplic. art. 41 alin. 2 C.pen. 1969 și cu aplic. art. 5 C.pen.

Au fost menținute dispozițiile sentinței penale nr. 177/20.10.1998 pronunțate de Tribunalului Militar Teritorial București, cu privire la restituirea către partea civilă a celor 32 casete audio.

Cheltuielile judiciare avansate de stat au rămas în sarcina acestuia.

Pentru a pronunța această soluție, Tribunalul Militar București a reținut următoarele:

Prin sentința penală nr. 25/24.02.2014, Înalta Curte de Casație și Justiție a dispus declinarea competenței soluționării cererii de revizuire formulată de revizuentul Bucur Constantin în favoarea Tribunalului Militar București, instanță competentă potrivit dispozițiilor art. 465 alin. 3 C.pr.pen., să soluționeze revizuirea în cazul hotărârilor CEDO.

Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut că la data de 08 ianuarie 2013, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în unanimitate, a hotărât că în cauza *Bucur și Toma împotriva României* au fost încălcate art. 10 – libertatea de exprimare și art. 6 – dreptul la un proces echitabil din Convenția Europeană a Drepturilor Omului în ceea ce îl privește pe reclamantul Bucur Constantin.

Urmare acestei soluții, condamnatul Bucur Constantin a formulat în termen legal cerere de revizuire în temeiul disp. art. 397 alin. 2 și art. 408¹ alin. 3 C.pr.pen. 1968 - în vigoare la aceea dată, care prevedea competența exclusivă a Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

În motivarea cererii de revizuire, condamnatul Bucur Constantin a solicitat desființarea hotărârilor de condamnare pronunțate de fostul Tribunal Militar Teritorial, Curtea Militară de Apel și Curtea Supremă de Justiție, repunerea sa în situația anterioară și, dacă este necesară administrarea de probe, să se dispună rejudecarea cauzei.

La termenul de judecată din data de 24.02.2014, instanța supremă a constatat că prin intrarea în vigoare a noilor coduri la data de 01.02.2014, competența de soluționare a cererii de revizuire conform art. 465 alin. 3 C.pr.pen. aparține instanței care a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere, în speță Tribunalul Militar București, dispunând în consecință declinarea competenței de soluționare în favoarea acestei instanțe.

Cauza a fost înregistrată la instanța Tribunalului Militar București sub numărul 38/1/2014.

Din oficiu, instanța a dispus atașarea dosarului de fond.

Constatându-se că o parte din actele dosarului de urmărire penală sunt clasificate cu caracter „strict secret”, instanța a dispus în temeiul art. 352 alin. 11 C.pr.pen. ca autoritățile emitente a documentelor clasificate să procedeze la declasificarea totală a acestora sau să permită accesul apărătorului revizuentului la acestea.

În consecință au fost emise adrese către Serviciul Român de Informații, Parchetul General și Camera Deputaților pentru ca acestea să analizeze oportunitatea declasificării totale ori permiterea accesului apărătorului revizuentului la documentele clasificate.

Urmare a solicitării instanței, o bună parte a documentelor clasificate cu caracter „strict secret” au fost declasificate, putând fi astfel studiate de părți.

Cu privire la accesul apărătorului revizuentului la aceste documente, atât Parchetul General cât și Serviciul Român de Informații au apreciat că pentru studiul acestor documente se impune deținerea autorizației de acces la informații clasificate.

Analizând actele și lucrările efectuate în cauza de față, instanța reține următoarele:

Prin Sentința penală nr. 177/20.10.1998 a Tribunalului Militar Teritorial București, inculpatul cpt. rez. SRI Bucur Constantin a fost condamnat la pedeapsa de 3 luni închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de furt prev. de art. 208 alin. 1 C.pen. cu aplicarea art. 41 alin. 2 C.pen. și art. 13 C.pen., pedeapsă integral grațiată conform art. 1 și 10 din Legea nr. 137/1997 și la două pedepse de câte 2 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 19 alin. 1 și art. 21 alin. 2 din Legea nr. 51/1991, respectiv culegerea și transmiterea de informații cu caracter secret, prin orice mijloace în afara cadrului legal și divulgarea sau folosirea în afara cadrului legal de către salariații serviciului de informații, de informații privind viața particulară, onoarea sau reputația cunoscute incidental în cadrul obținerii datelor necesare siguranței naționale.

În baza art. 33 lit a și 34 lit. b C.pen., s-a aplicat inculpatului pedeapsa cea mai grea de **2 ani închisoare**, iar în temeiul art. 81 C.pen. **s-a dispus suspendarea condiționată a executării pedepsei și s-a stabilit termen de încercare conform art. 82 C.pen., pentru inculpat, pe o durată de 4 ani.**

Conform art. 359 C.pr.pen. s-a atras atenția inculpatului asupra disp. art. 83 C.pen.

Prin aceeași sentință, potrivit art. 348 C.pr.pen. s-a dispus restituirea a 32 casete audio către partea civilă SRI.

În motivarea sentinței Tribunalului Militar Teritorial București, în urma analizării probelor administrate s-a reținut următoarea situație de fapt.

Revizuentul Bucur Constantin a absolvit în anul 1980 Școala Militară de Ofițeri activi ai Ministerului de Interne și a fost încadrat la Departamentul Securității Statului- Direcția a IV- a Contrainformații Militare. La această unitate militară, al cărui obiect de activitate inculpatul îl cunoștea din perioada anterioară trecerii sale în rezervă, acesta a lucrat în sectorul de supraveghere-înregistrare a comunicațiilor, inițial ocupându-se de emisiunile de transmisie prin mijloace mass-media. După adoptarea Legii nr. 51 din 29 iulie 1991 privind siguranța națională a României și a Legii nr. 14 din 24 februarie 1992 privind organizarea și funcționarea SRI, inculpatul a început să lucreze în cadrul unuia din birourile sectorului de supraveghere-înregistrare cu mijloacele tehnice ale unității. Inculpatul a fost inițiat în legătură cu activitățile concrete ce urma să le desfășoare și a participat la un program de pregătire profesională, astfel că și-a însușit în detaliu metodologia de lucru stabilită prin ordine interne.

În cadrul sectorului de supraveghere-înregistrare, inculpatul a îndeplinit funcția de ofițer II. În această calitate desfășura, la vectorii urmăriți cu mijloace tehnice secrete, în baza mandatului emis în condițiile Legii nr. 51/1991, un complex de activități având ca scop sesizarea, selectarea și imprimarea pe bandă magnetică a datelor și indiciilor privind amenințări la adresa siguranței naționale.

Potrivit art. 13 alin. 1 din Legea nr. 51/1991, situațiile prevăzute în art. 13 din aceeași lege și în care sunt limitativ enumerate cazurile ce constituie amenințări la adresa siguranței naționale, acestea servesc drept temei legal pentru a solicita procurorului autorizarea efectuării unor acte, în scopul culegerii de informații, între care și interceptarea comunicațiilor. Cererea de autorizare se formula în scris, iar actul de autorizare se emitea la cererea organelor cu atribuții în domeniul siguranței naționale, de către procurori anume desemnați de procurorul general al României. Când se constata că cererea era justificată, procurorul emitea un mandat care, în ce privește interceptările comunicațiilor, cuprindea, printre altele, și durata de valabilitate care nu putea depăși 6 luni și care, în cazuri întemeiate, putea fi prelungit la cerere de către procurorul general, fără a depăși, de fiecare dată 3 luni.

În ce privește procedura de solicitare și obținere a mandatului care autorizează activitățile prevăzute în art. 13 alin. 1 din Legea nr. 51/1991, se parcurgeau mai multe etape de valorificare a datelor și informațiilor ce stăteau la baza temeiniciei și oportunității efectuării acestora. După obținerea mandatului, prin grija solicitantului, un exemplar se trimitea unității tehnice specializate care îl pune în executare, cu respectarea strictă a limitelor și termenelor precizate.

La unitatea tehnică specializată, interceptarea și exploatarea convorbirilor telefonice, conform mandatului, se realiza la două compartimente distincte, cel de supraveghere și interceptare și cel de redare, selectare, prelucrare și transmitere a informațiilor către unitatea operativă beneficiară.

În perioada 1992 – mai 1998, inculpatul a lucrat în cadrul sectorului de supraveghere-înregistrare la vectorii urmăriți cu mijloace secrete pe bază de mandat, într-unul din cele două colective alcătuite din câte cinci cadre militare fiecare, desfășurându-și activitatea în program tură, de regulă 12 ore de serviciu, cu 48 ore libere. Conform ordinelor interne ce stabileau metodologia de lucru, ofițerul din centrala de supraveghere-înregistrare avea ca atribuții generale predarea-primirea turei pe bază de proces-verbal, ocazie cu care verifica și se preda aparatura, instalațiile și mijloacele din dotare, precum și întregul fond de documente existente în centrală. De asemenea, se preda persoanelor din compartimentul de redare, pe bază de semnătură, casetele extrase din aparatură cu ocazia dezechipării și se preluau casetele demagnetizate, care, după termenul de păstrare în compartimentul de redare, se reintroduceau în circuitul de lucru, fiind folosite la alte activități de acest fel. Pe timpul desfășurării serviciului, lucrătorului din centrală îi era interzis, printre altele, să discute cu personalul neautorizat despre vectori și activitatea acestora, ori să desfășoare activități extraprofesionale care i-ar putea distra atenția și i-ar influența negativ la executarea îndatoririlor.

În contextul prevederilor art. 10 din Legea nr. 51/1991, prin reglementări interne, s-a stabilit că înregistrările magnetice efectuate în cadrul acestor activități au caracter strict secret, păstrarea și circulația casetelor audio făcându-se în conformitate cu regimul unor astfel de documente. În cadrul unității tehnice specializate, exploatarea conținutului înregistrărilor convorbirilor telefonice se realizează de sectorul redare, iar reglementările interne care transpun principiile specifice de muncă a organelor de informații, relative la compartimentarea și secretizarea activității, se interzice accesul lucrătorilor dintr-un compartiment în altul.

Casetele înregistrate se păstrau 10 zile în acest compartiment, după care, dacă nu exista o solicitare de înregistrare a câmpului informațional din partea unității beneficiare, se ștergeau printr-un procedeu electromagnetic și se reintroduceau în circuit. Redarea înregistrărilor, în sinteză sau dialog, se făcea după selectarea din totalul interceptărilor realizate numai a acelor convorbiri care aparțineau persoanei pentru care s-a emis mandat de către procuror și care aveau relevanță din punct de vedere al siguranței naționale. Redarea și exploatarea interceptărilor de orice fel apărute incidental în procesul înregistrării și care nu se refereau la persoana pentru care s-a emis mandatul, era interzisă.

În activitatea de supraveghere-înregistrare desfășurată în procesul folosirii mijloacelor tehnice secrete, se foloseau documente și evidențe, printre care – registrul de procese-verbale de predare primire, tabelul de vectori supravegheați, registrul de consemnare, registrul pentru evidență circulației casetelor, caietul de notițe. Potrivit metodologiei interne, compartimentul care primește, păstrează și arhivează mandatele emise de procuror, pune la dispoziția șefului sectorului ori șefilor de birou din cadrul acestuia, datele din mandatul care autorizează interceptarea, ei fiind cei care completează tabelul de vectori cu datele din

mandat și nota anexă, imediat după înființarea posturilor și instruirea subordonaților. Completarea tabelului cu vectori se făcea în creion, astfel că, după desființarea postului la expirarea duratei de valabilitate a mandatului, datele se radiau, poziția respectivă rămasă liberă fiind destinată altei lucrări.

Desfășurându-și activitatea în cadrul centralei de supraveghere-informare a unității specializate de transmisiuni, inculpatul cpt. (rez.) Bucur Constantin a susținut în declarațiile date atât la organul de urmărire penală cât și în cursul cercetării judecătorești că, la începutul anului 1996, a observat că în tabelul de vectori nu erau completate integral rubricile privind numele real al persoanei ale cărei convorbiri erau interceptate și, aflând din discuțiile avute cu unii colegi de serviciu, că pe benzile magnetice apăreau discuții purtate de unele persoane publice sau ziariști, a început în mod deliberat, să verifice și, după identificare, să asculte unele posturi din centrală.

Acționând contrar îndatoririlor ce îi reveneau, inculpatul a ascultat în mod repetat aceste posturi și a recunoscut, la unele dintre acestea, că se purtau discuții de către senatorul Corneliu Vadim Tudor, deputatul Nicolae Dide, generalul de brigadă (rez.) Dumitru Cristea, ziaristul Nicolae Toma de la revista „Academia Cațavencu” ziaristii Sorin Roșca Stănescu și Tana Ardeleanu de la ziarul „Ziua”, deși din datele existente în tabelul de vectori nu rezulta că măsurile de interceptare vizau aceste persoane, ci altele.

Aceste posturi nu permiteau ascultarea de la pupitrul de supraveghere ori prin conectare directă cu o cască la casetofonul de înregistrare, lucrătorul trebuind numai să supravegheze starea de funcționare și să execute celelalte îndatoriri relative la dezechipare și predare.

În declarațiile date, inculpatul a precizat că în aceste împrejurări a ascultat și convorbiri purtate de alte personalități publice. Suspiciunile inculpatului au mai fost alimentate și de împrejurarea că, în unele situații, datele care trebuiau completate în registrul de vectori de către șeful de sector sau de șefii de birou, se transmiteau telefonic lucrătorului din centrală de mr. Mustățea Ionel, ele fiind înregistrate în aceeași modalitate în cursul zilei respective ori în ziua următoare celei punerii în funcțiune a postului. După ce a încercat să se afle dacă aceste convorbiri erau interceptate în baza unor mandate emise în condițiile legii, inculpatul și-a format falsa convingere că respectivele interceptări erau ordonate de directorul SRI și se executau în afara cadrului legal.

Cu toate acestea, inculpatul a declarat că în ce-l privește, nu au existat cazuri în care să fi avut în funcțiune posturi care să nu figureze în registrul de vectori, iar perioadele în care ele au fost efectuate să nu corespundă perioadei de valabilitate menționată în documentul respectiv.

Prin ianuarie-februarie 1996, inculpatul și-a manifestat, într-o împrejurare, curiozitatea de a afla motivele pentru care față de o persoană a cărei convorbire o ascultase, se exercită măsuri secrete de interceptare a convorbirilor telefonice. Această situație, de natură să excedă necesarului de date și informații la care avea acces lucrătorul, l-a determinat pe col. Ion Vrejoiu, șeful inculpatului, să-l cheme la el și să-i explice că toate activitățile de interceptare sunt autorizate prin mandate eliberate de procuror, iar supravegherea comunicațiilor vectorilor nu este determinată de convingerile politice ale acestora.

Pe fondul suspiciunilor create, coroborate și cu apariția în presă a unui număr mare de relatări în legătură cu fapte imputate unor cadre cu funcții de conducere din SRI, inculpatul a ajuns la concluzia că în cadrul unității de transmisiuni se efectuau supravegheri și interceptări telefonice fără a se respecta prevederile legale, ceea ce constituia o încălcare a Constituției României, a cărei respectare este prioritară în raport de orice ordin.

În acest context, inculpatul a luat hotărârea să facă publice convorbirile ce se interceptau la locul său de muncă și care priveau personalități publice și ziariști. În acest scop, inculpatul l-a contactat pe Toader Constantinescu – deputat de Suceava al Partidului România Mare și membru al Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra activității SRI. La întâlnirea ce a avut loc la ieșirea din sediul Camerei Deputaților, la începutul lunii martie 1996, inculpatul și-a declinat calitatea de ofițer SRI și l-a informat pe deputat despre faptul că la locul său de muncă se execută interceptări nelegale ale comunicațiilor telefonice ale unor persoane publice și ziariști. Deputatul Toader Constantinescu i-a cerut inculpatului dovezi în susținerea afirmațiilor sale, ocazie cu care inculpatul l-a înștiințat că dovezile sunt constituite din casete audio cu înregistrări care au caracter secret. Față de dubla sa calitate, Toader Constantinescu i-a precizat inculpatului că numai având dovezile va putea întreprinde ceva oficial, astfel că au convenit asupra locului, datelor calendaristice și modului în care se vor întâlni ulterior, pentru a intra în posesia casetelor. Astfel, în perioada martie – mai 1996, inculpatul a sustras de la locul său de muncă un număr de 11 casete audio conținând înregistrări ordonate ale unor convorbiri de la posturile telefonice menționate în tabelul cu vectori, despre care își formase convingerea că aparțin unora dintre persoanele la care se referise și ale căror comunicații credea că erau interceptate fără mandat.

Sustragerea casetelor audio a fost favorizată, printre altele, de modul neriguros în care se făcea urmărirea lor cu ocazia predării-primirii turelor, precum și de existența în cadrul compartimentului de supraveghere-înregistrare a unui stoc de casete audio utilizate pentru înregistrarea curentă și care trebuia completat zilnic la cifra nominală pe calea reprimirii casetelor demagnetizate de la compartimentul redare. De asemenea, acoperirea acestor sustrageri a fost înlesnită de faptul că inculpatul își procurase anterior un număr de casete audio provenind de la unități ale fostului Departament al securității Statului, cu caracteristici de inscripționare asemănătoare celor aflate în uz la locul său de muncă. În fine, inculpatul avea posibilitatea înlocuirii unora dintre casetele sustrase, cu altele luate fără drept din unitate, în perioada când lucrase exclusiv la supravegherea și înregistrarea emisiunilor transmise prin mijloace mass-media.

Conform înțelegerii intervenite între cei doi, întâlnirile urmau să aibă loc în ziua de joi a fiecărei săptămâni la orele 12.00, în vecinătatea sediului Camerei Deputaților, ori în alte locuri asupra cărora s-a convenit telefonic, deputatul Toader Constantinescu folosind cu prilejul convorbirilor telefonice pentru recunoaștere, parola „mecanicul auto”.

După o săptămână de la prima întâlnire, inculpatul l-a contactat pe deputat și l-a condus la domiciliul său, unde i-a înmănat 3 casete audio, cu precizarea că

pe ele se află înregistrate convorbirile generalului de brigadă (rez.) Dumitru Cristea și ale senatorului Corneliu Vadim Tudor.

După câteva zile a avut loc a doua întâlnire și, tot la locuința sa, inculpatul i-a predat deputatului Toader Constantinescu alte 4 casete audio, între care se afla și interceptarea convorbirilor lui Nicolae Dide, iar cu ocazia celei de-a treia întâlniri care a avut loc la sfârșitul lui martie-începutul lui aprilie 1996, inculpatul i-a mai predat încă 3 casete audio.

Toate cele 10 casete audio au fost păstrate de deputatul Toader Constantinescu la sediul Partidului „România Mare”, unde au fost multiplicare, conținutul lor și modul de procurare fiind aduse la cunoștința conducerii acestui partid.

Întrucât deputatul Toader Constantinescu fusese informat de inculpat că la locul său de muncă se efectuează interceptarea mai multor telefoane de la sediul redacției revistei „România Mare”, pentru a verifica acest lucru și a produce o dovadă în plus, s-a convenit ca în săptămâna de la 6 mai la 10 mai 1996 să efectueze o convorbire de la postul telefonic nr. 6156093, aflat la redacția sus-amintitei publicații, înregistrarea urmând să fie sustrasă de inculpat și predată ulterior deputatului.

Întrucât în perioada respectivă inculpatul se afla în concediu de odihnă, acesta a luat legătura cu colegul său colonel Grețu Gabriel, pe care l-a rugat să-l lase să facă o tură într-una din zilele săptămânii 6 – 10 mai 1996, convenind ca după obținerea aprobărilor necesare, inculpatul să efectueze serviciul la data de 9 mai 1996, sub pretextul că ar mai fi avut nevoie de o zi liberă după efectuarea concediului.

Conform înțelegerii, în ziua de 9 mai 1996 ora 16,20, deputatul Toader Constantinescu a telefonat de la postul nr. 615.60.93 la Biroul electoral al deputatului Doru Viorel Ursu și, negăsindu-l, a apelat la locuința acestuia, unde a vorbit cu unul din copii.

Convorbirea a fost înregistrată de inculpat care a sustras caseta audio și a predat-o personal la sediul Partidului „România Mare”, în ziua de 13 mai 1996.

Cu prilejul întâlnirilor, inculpatul și deputatul Toader Constantinescu au convenit asupra modului în care să facă publice „activitățile de interceptare nelegală” desfășurată la SRI și conținutul casetelor audio, stabilind ca acestea să se realizeze în cadrul conferinței extraordinare de presă a Partidului „România Mare”, la data de 13 mai 1996, la care a participat și inculpatul.

În cadrul conferinței de presă, președintele partidului a adus la cunoștință ziariștilor că SRI interceptează nelegal convorbirile telefonice ale unor personalități politice – lideri de partid, convorbiri telefonice purtate de la redacția revistei „Academia Cațavencu”, precum și convorbirile telefonice ale generalului Dumitru Cristea, fiind redade și frânturi de convorbiri care fuseseră înregistrate pe casete audio.

Inculpatul, prezent la conferință, a afirmat că el a fost acela care a prezentat casetele audio deputatului Toader Constantinescu și că aceste convorbiri au fost înregistrate la posturile pe care personal le supraveghează.

Până la data de 13 mai 1996, nici inculpatul și nici deputatul Toader Constantinescu nu au sesizat vreo autoritate publică sau organism parlamentar în legătură cu interceptarea nelegală a convorbirilor telefonice. Abia la data de 11

iunie 1996 și numai ca urmare a demersurilor efectuate de președintele Camerei Deputaților, deputatul Toader Constantinescu a predat la Secția parchetelor militare cele 11 casete audio primite de la inculpat.

Cu ocazia verificărilor efectuate, s-a constatat că cele 11 casete audio fac parte din aceeași categorie cu cele folosite de U.M. 05026 în activitatea de serviciu ce o desfășoară.

Cu ocazia percheziției efectuate la data de 20 mai 1996 la domiciliul inculpatului, au fost găsite și ridicate 21 casete audio prezentând caracteristici asemănătoare celor predate de inculpat deputatului Toader Constantinescu și care conțineau înregistrări muzicale, casete despre care inculpatul a declarat că le-a luat de la locul său de muncă, dintr-un stoc nefolosit, destinat casării.

Prin decizia penală nr. 54/14.06.1999 pronunțată în dosarul nr. 14/1999, a fost respins ca nefondat apelul declarat de către inculpatul Bucur Constantin împotriva sentinței penale nr. 177/20.10.1998 pronunțată de Tribunalului Militar Teritorial București.

Curtea Militară de Apel a apreciat că sunt întrunite elementele constitutive ale tuturor infracțiunilor reținute în sarcina inculpatului și că prima instanță în mod corect a reținut vinovăția inculpatului Bucur Constantin, dispunând condamnarea acestuia.

Inculpatul a declarat recurs împotriva hotărârilor pronunțate, apreciind că faptelor reținute în sarcina sa le lipsește unul din elementele constitutive ale infracțiunilor, respectiv intenția și, în consecință, a solicitat casarea hotărârilor de condamnare iar pe fond achitarea pentru toate faptele reținute în sarcina sa, conform art. 10 lit. d C.pr.pen.

Prin decizia nr. 2377/13 mai 2003 pronunțată în Dosarul nr. 3262/2002, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins ca nefondat recursul declarat de inculpatul Bucur Constantin împotriva deciziei penale nr. 54/14.06.1999.

La data de 08.01.2013, Curtea Europeană a Drepturilor Omului – Secția a III-a în Cauza Bucur și Toma împotriva României, a hotărât în unanimitate că a fost încălcat dreptul revizuentului Bucur Constantin la un proces echitabil prev. de art. 6 paragraf 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și dreptul la libertatea de exprimare prin atingerea dreptului de a comunica informații, prevăzut de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

În esență, hotărârea instanței de la Strasbourg apreciază că a fost încălcat dreptul la un proces echitabil deoarece instanțele interne, în speță Tribunalului Militar Teritorial București, Curtea Militară de Apel și Înalta Curte de Casație și Justiție, nu au examinat cauza sub toate aspectele, considerând lipsite de relevanță mijloacele de probă solicitate de revizuent, respectiv verificarea registrului parchetului în care se consemnau actele de autorizare a interceptării, refuzul de a se verifica dacă clasificarea „strict secret” era justificată în lumina datelor culese de către SRI și, totodată, prin refuzul de a răspunde la întrebarea dacă interesul păstrării confidențialității informațiilor prevalează asupra interesului public de a lua cunoștință de presupusele interceptări fără drept.

Curtea Europeană de la Strasbourg a criticat hotărârile instanțelor naționale pentru refuzul obstinent al acestora de a examina eventuala existență a unor circumstanțe care să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice interceptarea convorbirilor în litigiu.

Încălcarea art. 10 din Convenție a fost apreciată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului - prin condamnarea revizuentului întemeiată pe publicarea de către acesta a unor informații secrete și pe însușirea a 11 casete în vederea susținerii afirmațiilor sale - ca fiind o ingerință a unei autorități publice în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare.

Curtea a reținut, în esență, că evaluarea mijloacelor de probă adunate de instanțele naționale cade în sarcina acestora, misiunea încredințată Curții prin Convenție fiind doar aceea de a verifica dacă procedura, în ansamblul său, inclusiv modalitatea de prezentare a mijloacelor de probă, a avut un caracter echitabil.

S-a menționat că dreptul la un proces echitabil, garantat de art. 6 paragraful 1 din Convenție, înglobează, printre altele, dreptul părților în proces de a prezenta observațiile pe care le consideră relevante pentru cauza lor și implică, în special în sarcina instanțelor, obligația de a efectua o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și probelor propuse de părți, cu excepția cazului în care se apreciază relevanța acestora. În prezenta cauză, Curtea a observat că revizuentul a solicitat administrarea mai multor mijloace de probă pentru a demonstra că actele de autorizare fuseseră emise de procuror după interceptarea convorbirilor telefonice și că, în orice caz, nu erau justificate de motive legate de siguranța statului.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat că prin sentința din 14 martie 1997, Tribunalul Militar a reținut că mijloacele de probă sus-menționate erau lipsite de relevanță, în special în ceea ce privește documentația aferentă cererilor de autorizare, urmările interceptărilor telefonice și depunerea la dosar a celor nouă plângeri penale, considerându-se că acestea nu erau utile cauzei. Referitor la registrul Parchetului în care se consemnau actele de autorizare a interceptării, tribunalul a constatat că cererile Serviciului Român de Informații și actele de autorizare emise de Parchet aveau date certificate de autoritățile publice și că autenticitatea acestora nu putea fi verificată decât prin intermediul unei proceduri de certificare a autenticității.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că prin decizia din 7 iunie 1999, Curtea Militară de Apel a respins cererile de probe sus-menționate, considerând că probele în cauză au fost deja administrate.

Curtea a reamintit că din perspectiva art. 10 din convenție, instanțele române, refuzând să verifice dacă clasificarea "strict secret" părea justificată în lumina eventualelor date culese de Serviciul Român de Informații, precum și să răspundă la întrebarea dacă interesul păstrării confidențialității informațiilor prevala asupra interesului public de a lua cunoștință de presupusele interceptări realizate fără drept. Instanțele interne nu s-au străduit să examineze cauza sub toate aspectele, limitându-se la a constata doar existența actelor de autorizare prevăzute de lege, lăsând fără răspuns un argument esențial în apărarea revizuentului.

În consecință, Curtea a concluzionat că această cauză, care a condus la condamnarea penală a revizuentului, nu a fost soluționată într-un mod echitabil, fiind încălcat art. 6 paragraful 1 din Convenție.

Cu privire la încălcarea art. 10 din Convenție, s-a arătat că revizuentul a considerat condamnarea sa penală ca fiind o ingerință în dreptul său la libertatea

de exprimare, argument ce nu a fost contestat de Guvern. Curtea a considerat că această măsură pronunțată împotriva revizuentului pe motiv că a făcut publice informații secrete și și-a însușit unsprezece casete în vederea fundamentării susținerilor sale se interpretează ca o „ingerință a unei autorități publice” în exercitarea dreptului revizuentului la libertatea de exprimare garantat prin art. 10 paragraful 1 din Convenție.

În acest sens, s-a apreciat că o asemenea ingerință încalcă art.10 din Convenție, cu excepția cazului în care, fiind „prevăzută de lege”, vizează unul sau mai multe dintre scopurile legitime prevăzute la paragraful 2 din art.10 și este „necesară într-o societate democratică” pentru îndeplinirea scopului sau scopurilor respective.

Analizând îndeplinirea acestor condiții, Curtea s-a întemeiat pe jurisprudența sa constantă, potrivit căreia formularea „prevăzută de lege” impune nu numai ca măsura incriminată să aibă temei în dreptul intern, ci vizează totodată calitatea legii în cauză: aceasta trebuie să fie accesibilă justițiabilului și previzibilă în efectele ei [Rekvyi împotriva Ungariei (MC), nr.25390/94, pct.34, CEDO 1999-111].

Considerând îndeplinită cerința referitoare la calitatea legii, a apreciat ca fiind îndeplinită condiția previzibilității atunci când justițiabilul are posibilitatea de a cunoaște, începând cu textul prevederii relevante și, după caz, prin intermediul interpretării ei de către instanțe, ce acte și omisiuni angajează răspunderea sa penală (Karademirci și alții împotriva Turciei, nr. 37096/97 și 37101/97, pct. 40, CEDO 2005-I) și a considerat legitim scopul invocat de revizuent.

În continuare, instanța europeană a procedat la cercetarea necesității ingerinței într-o societate democratică.

Din această perspectivă, curtea a observat, în primul rând, că Guvernul nu a prezentat niciun element care să demonstreze existența, la momentul faptelor, în legislația românească în general și în cea referitoare la Serviciul Român de Informații în special, a unor prevederi privind divulgarea de către angajați a neregulilor comise la locul de muncă, nefiind prevăzută nicio procedură în materie pentru ca revizuentul să comunice preocupările sale doar superiorilor săi.

Afirmațiile revizuentului, în sensul că acesta comunicase neregulile constatate colegilor săi și șefului compartimentului de supraveghere-înregistrare, iar acesta din urmă, conform dispozițiilor comandantului unității, l-a mustrat și l-a sfătuit să renunțe la acuzații, nu au fost contestate de Guvern. În aceste condiții, Curtea nu a considerat că eventualele plângeri interne depuse de revizuent ar fi condus la o anchetă și la încetarea neregulilor denunțate.

Acest raționament a fost confirmat și de Rezoluția nr.1729 (2010) referitoare la protecția persoanelor care denunță nereguli a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, care precizează că în cazul în care nu există căi interne pentru avertizare sau acestea nu funcționează în mod corect, ba chiar nu ar fi rezonabil să existe așteptări ca acestea să funcționeze în mod corect, dată fiind natura problemei denunțate de avertizor, este indicată protecția persoanei care folosește căi externe.

În ceea ce privește sesizarea comisiei parlamentare pentru exercitarea controlului asupra activității Serviciului Român de Informații, Curtea a observat că însuși deputatul Teodor Constantinescu a considerat că dezvăluirea neregulilor respective în fața comisiei respective, din care făcea parte, nu ar fi avut niciun efect, având în vedere legăturile dintre președintele comisiei și directorul Serviciului Român de Informații. Dimpotrivă, deputatul menționat a considerat că președintele comisiei ar fi întârziat ancheta pe care aceasta ar fi trebuit să o desfășoare în privința directorului Serviciului Român de Informații.

Cu privire la aspectul anterior menționat, Curtea a constatat deficiențele sistemului de control instituit de către stat în ceea ce privește Serviciul Român de Informații și a considerat că atunci când un cetățean informează un reprezentant al poporului cu privire la pretinse nereguli în cadrul unui organism al statului, respectivul reprezentant care, pe deasupra, era membru al comisiei parlamentare pentru exercitarea controlului asupra activității organismului respectiv, trebuia să se sesizeze referitor la faptele respective și nu să lase totul în seama acțiunii unei persoane private.

Prin urmare, Curtea a apreciat că sesizarea oficială a comisiei respective nu ar fi constituit un mijloc eficace pentru denunțarea neregulilor.

Remarcând că, între timp, România a adoptat Legea nr. 571/2004 prin care a instituit o legislație specifică pentru protecția avertizorilor care ocupă o funcție publică, Curtea a mai subliniat faptul că această măsură a survenit la mult timp în urma faptelor denunțate de revizuent și nu îi este aplicabilă acestuia.

În consecință, în lumina celor de mai sus, Curtea a considerat că în circumstanțele specifice cauzei, divulgarea faptelor denunțate direct către opinia publică putea fi justificată.

În legătură cu interesul prezentat de informațiile divulgate, Curtea a considerat că acestea prezentau, incontestabil, un interes public, interceptarea convorbirilor telefonice având o importanță deosebită într-o societate care s-a confruntat în timpul regimului comunist cu o politică de supraveghere strictă de către serviciile secrete, lucru demonstrat de larga acoperire mediatică de care a beneficiat conferința de presă din 13 mai 1996, după cum o atesta documentele depuse la dosar atât de către revizuent, cât și de către Guvern.

Pe de altă parte, în repetate rânduri, Curtea s-a arătat preocupată să se convingă de existența unor garanții corespunzătoare și suficiente împotriva abuzurilor în materie, întrucât un sistem de supraveghere secretă destinat apărării siguranței naționale implică riscul de a submina, ba chiar de a distruge democrația, sub pretextul apărării ei (Klass și alții împotriva Germaniei, 6 septembrie 1978, pct. 49-50, și Rotaru, pct. 59-60).

S-a arătat că deși informațiile divulgate de revizuent aveau legătură cu abuzurile comise de înalți funcționari și cu fundamentele democratice ale statului, instanțele interne nu au ținut seama de argumentul revizuentului, referitor la interesul public prezentat de informațiile divulgate și de impactul acestuia asupra exercitării libertății sale de exprimare, demers care ar fi fost compatibil cu normele Convenției (Wojtas-Kaletka împotriva Poloniei, nr. 20436/02, pet. 49, 16 iulie 2009).

Cu referire la controversa legată de autenticitatea informațiilor divulgate de către revizuent, Curtea europeană a menționat că acesta a susținut, în primul

rând, că temeiul condamnării sale penale îl constituie existența unor acte de autorizare care, de fapt, au fost emise ulterior interceptării convorbirilor telefonice, cu scopul ascunderii încălcărilor pe care le-a făcut publice. În plus, acesta a mai susținut că parchetul și instanțele l-ar fi împiedicat să demonstreze acest lucru, respingându-i cererile de probe având ca obiect prezentarea documentelor relevante și audierea persoanelor angajate de Serviciul Român de Informații care declaraseră public, imediat după conferința de presă, că Serviciul Român de Informații nu efectuase interceptările menționate de revizuent în cadrul conferinței de presă.

În al doilea rând, s-a arătat că revizuentul a subliniat faptul că din actele de autorizare depuse la dosar nu reiese că persoanele ale căror convorbiri erau interceptate (oameni politici, jurnaliști și membri ai societății civile) ar fi desfășurat activități reprezentând o amenințare pentru siguranța națională, în actele respective nemenționându-se niciun motiv concret în acest sens. De altfel, s-a observat că existența unei amenințări reale pentru siguranța națională nu a fi fost examinată niciodată de către parchet sau instanțe, în pofida repetatelor cereri ale revizuentului în acest sens.

Curtea a constatat că, la rândul său, Guvernul a considerat că revizuentul a făcut publice informații false, că inexactitatea informațiilor respective ar fi atestată de actele de autorizare a interceptării convorbirilor telefonice emise anterior începerii interceptărilor, acte depuse la dosarul penal intern de către Serviciul Român de Informații.

Curtea s-a referit la principiul stabilit în Rezoluția Adunării Parlamentare nr.1729 (2010), anterior menționată, conform cu care „orice avertizor trebuie considerat ca acționând cu bună-credință, cu condiția să existe motive rezonabile pentru a crede că informația divulgată este adevărată, chiar dacă ulterior se dovedește contrariul, precum și cu condiția să nu existe obiective ilicite sau contrare eticii”. Pe de altă parte, aceasta rezoluție stabilește că legislația relevantă ar trebui să asigure avertizorilor de bună-credință o protecție fiabilă împotriva oricărei forme de represalii, printr-un mecanism de aplicare care ar permite să se verifice realitatea acțiunilor denunțate de către avertizor” (pct. 6.2.4 din rezoluție).

În prezenta cauză, Curtea a observat că mai multe elemente sprijineau afirmațiile revizuentului potrivit cărora s-au efectuat interceptări telefonice fără drept în cadrul Serviciul Român de Informații, în sensul că revizuentul a constatat că toate rubricile din registrul compartimentului - în care se faceau înregistrări cu creionul - nu erau complete, că nu exista concordanță între persoana indicată în registru ca fiind proprietar al postului telefonic și titularul real, precum și că fuseseră puși sub ascultare un număr considerabil de jurnaliști, politicieni și oameni de afaceri, mai ales după afacerile răsunătoare menționate în presă. Toate aceste indicii au consolidat convingerea revizuentului în sensul inexistenței unor circumstanțe care să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice interceptarea convorbirilor telefonice ale persoanelor în cauză, precum și convingerea acestuia cu privire la lipsa oricărui act de autorizare, în acest sens, emis de procuror.

Mai mult, Curtea a constatat și faptul că revizuentul a contestat în fața parchetului și a instanțelor interne autenticitatea și temeinicia actelor de

autorizare a interceptării prezentate de Serviciul Român de Informații, iar Tribunalul Militar, prin încheierea din 14 martie 1997, a dispus ca Serviciul Român de Informații să depună la dosar actele de autorizare a punerii sub ascultare a posturilor telefonice vizate de casetele făcute publice de către reclamant în cadrul conferinței de presă.

Cu toate acestea, Curtea s-a referit la împrejurarea că, în ceea ce privește documentația aferentă cererilor de autorizare, precum și repercusiunile interceptărilor în plan penal, tribunalul a considerat că acestea nu erau utile cauzei. În plus, referitor la registrul parchetului în care se consemnează actele de autorizare a interceptării, tribunalul a constatat că cererile Serviciului Român de Informații și actele de autorizare emise de parchet aveau date certificate de autoritățile publice, stabilind că autenticitatea acestora nu putea fi verificată decât prin intermediul unei proceduri de certificare a autenticității, pe care revizuentul a refuzat să o inițieze.

S-a menționat că în hotărârea din 20 octombrie 1998, confirmată de instanțele superioare, Tribunalul Militar s-a limitat să constate că interceptările convorbirilor telefonice fuseseră realizate în temeiul unor acte de autorizare emise de procurori și depuse la dosar. Deși se poate admite că autenticitatea cererilor și a actelor de autorizare nu putea fi verificată decât prin intermediul unei proceduri de certificare a autenticității, pe care revizuentul nu a inițiat-o, Curtea nu a înțeles de ce instanțele au refuzat să examineze temeinicia acestora, adică eventuala existență a unor circumstanțe care să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice interceptarea convorbirilor în litigiu.

Curtea a reamintit că, atunci când exercită controlul său, nu se poate substitui instanțelor interne competente, ci doar verifică, din perspectiva art.10 hotărârile pe care acestea le-au pronunțat în temeiul puterii lor de apreciere. În plus, echitatea procedurii și garanțiile pe care le oferă sunt, de asemenea, elemente care trebuie luate în considerare atunci când se evaluează proporționalitatea atingerii aduse libertății de exprimare, garantată de art.10 din convenție (Boldea împotriva României, nr. 19997/02, pct. 47, 15 februarie 2007).

În cauză, Curtea a constatat că instanțele au refuzat să verifice dacă respectiva clasificare „strict secret” părea justificată, având în vedere eventualele date culese de Serviciul Român de Informații și să răspundă la întrebarea dacă interesul menținerii confidențialității informațiilor prevala față de interesul public de a lua cunoștință de pretinsele interceptări fără drept, refuzând să examineze cauza sub toate aspectele, limitându-se la a constata doar existența actelor de autorizare impuse prin lege.

S-a apreciat că apărarea revizuentului implică două aspecte, pe de o parte inexistența actelor de autorizare și, pe de altă parte, absența unor circumstanțe care să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice pretinsa interceptare a convorbirilor telefonice ale unui mare număr de oameni politici, jurnaliști și membri ai societății civile.

În plus, Curtea a precizat că Guvernul nu a prezentat documente relevante și convingătoare pentru a justifica clasificarea „strict secret” a informațiilor divulgate de reclamant, ci, din copii ale documentelor furnizate de reclamant cu privire la interceptarea convorbirilor telefonice ale celui de-al doilea dintre

aceștia, reiese că atât cererea Serviciului Român de Informații, cât și actul de autorizare emis de procuror în privința sa nu conțineau nicio motivare.

Astfel, s-a considerat că revizuentul avea motive rezonabile să creadă că informațiile divulgate erau adevărate, refuzul autorităților judiciare de a-i permite să facă dovada temeiniciei acestor afirmații neputând conduce la concluzia că informațiile divulgate erau lipsite de orice temei factual sau că erau afirmații formulate cu ușurință.

Verificând dacă divulgarea faptelor nelegale pretins comise în cadrul Serviciului Român de Informații era de natură să cauzeze „un prejudiciu considerabil” intereselor serviciului, Curtea a considerat că interesul general pentru divulgarea unor informații privind acțiuni nelegale în cadrul acestui serviciu este atât de important într-o societate democratică, încât depășește interesul de a menține încrederea publicului în această instituție.

În plus, Curtea a apreciat că revizuentul era animat de intențiile declarate de acesta și că a acționat cu bună-credință, însă a fost condamnat penal la o pedeapsă cu închisoarea de doi ani cu suspendarea executării, sancțiune cu repercusiuni extrem de negative asupra carierei sale și cu efect de descurajare asupra altor agenți ai Serviciului Român de Informații, funcționari publici și angajați de a semnaliza fapte nelegale.

În concluzie, Curtea, după ce a reflectat asupra diferitelor interese aflate în joc, a stabilit că atingerea adusă dreptului la libertatea de exprimare a revizuentului, în special a dreptului său de a comunica informații, nu era „necesară într-o societate democratică”, fiind încălcat art. 10 din convenție.

Potrivit dispozițiilor art. 465 C.pr.pen., text ce reglementează instituția revizuirii în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, hotărârile definitive în situația în care instanța europeană a constatat în aceste cauze o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, pot fi supuse revizuirii sub rezerva îndeplinirii a două condiții cumulative:

În primul rând, este necesar ca vreuna dintre consecințele grave ale încălcării Convenției și a protocoalelor adiționale la aceasta să continue să se producă, iar în al doilea rând, repararea vătămarilor produse prin încălcarea Convenției și a protocoalelor adiționale să nu poată fi remediată decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.

În ceea ce privește prima condiție, art. 6 paragraful 1 din Convenție garantează dreptul la un proces echitabil, care asigură dreptul părților de a prezenta cereri pe care le consideră importante în soluționarea cauzei, iar instanțele au obligația de a examina solicitările, alegațiile și probele propuse de părți.

În acest context, hotărârea CEDO constată că reclamantul solicitase administrarea mai multor mijloace de probă pentru a demonstra că actele de autorizare fuseseră emise de procuror după interceptarea convorbirilor telefonice și că, în orice caz, nu erau justificate de motive legate de siguranța națională.

În sentința de condamnare a Tribunalului Militar Teritorial se menționează că aceste mijloace de probă erau lipsite de relevanță, iar în ceea ce privește documentația aferentă cererilor de autorizare, declarațiile privind urmările interceptărilor telefonice și cele nouă plângeri penale, acestea au fost considerate ca nefiind utile în soluționarea cauzei.

Instanța europeană a mai reținut că în această cauză, prin refuzul verificării justificării „strict secret” a unor date culese de SRI, instanțele naționale nu au urmărit să examineze cauza sub toate aspectele, limitându-se doar la constatarea autorizării impusă de lege. Acest aspect intră în total dezacord cu apărarea revizuentului care afirma inexistența actelor de autorizare precum și absența unor circumstanțe care să reprezinte amenințări la adresa siguranței naționale și care, prin ele însele, să impună interceptarea convorbirilor telefonice a unor persoane din sfera politicii sau a societății civile.

Mai mult decât atât, în considerentele hotărârii Curtea Europeană a Drepturilor Omului reproșează că :”Guvernul nu a prezentat în fața Curții documente relevante și convingătoare pentru a justifica clasificarea *strict secret* a informațiilor divulgate de reclamant; în fapt, acesta a refuzat să pună la dispoziție întregul dosar penal intern, care include cererile Serviciului Român de Informații și actele de autorizare emise de procuror”.

La data soluționării cererii de revizuire, la aproape doi ani de la data pronunțării hotărârii CEDO, sunt aplicabile în speță dispozițiile Noului Cod de procedură penală, respectiv art.352 alin.11 și 12.

Intitulat marginal “Publicitatea sentinței de judecată, art.352 alin.11 C.pr.pen. precizează că în cazul în care informațiile clasificate sunt esențiale pentru soluționarea cauzei, instanța solicită, de urgență, după caz, declasificarea totală, declasificarea parțială sau trecerea într-un alt grad de clasificare ori permiterea accesului la cele clasificate de către apărătorul inculpatului.

În alineatul 12 al art.352 C.pr.pen. se precizează că dacă autoritatea emitentă nu permite accesul la informațiile clasificate apărătorului, acestea nu pot fi folosite pentru pronunțarea unei hotărâri în defavoarea inculpatului, respectiv de condamnare, de renunțare la aplicarea pedepsei sau de amânare a aplicării pedepsei în cauză.

Modificările legislative menționate, care nu erau în vigoare la data pronunțării hotărârilor de condamnare, dar și evoluția jurisprudenței CEDO reflectată cu prisosință în hotărârile instanțelor naționale, au determinat ca pe parcursul soluționării cererii de revizuire, autoritățile emitente a documentelor clasificate “strict secret” din anexele dosarului de fond să procedeze în bună măsură la declasificarea acestora, făcându-le astfel accesibile apărării.

În consecință, deoarece instanțele naționale nu s-au străduit să examineze cauza sub toate aspectele, au lăsat fără răspuns argumente esențiale ale apărării, prin refuzul de a verifica justificarea clasificării “strict secret” și prin refuzul de a răspunde dacă interesul păstrării confidențialității informațiilor prevalează asupra interesului public de a lua cunoștință de presupusele interceptări fără drept, toate acestea se circumscriu încălcării dreptului la un proces echitabil (art.6 paragraf 1 din Convenție).

Așa fiind, sub acest aspect, se constată îndeplinite respectarea condițiilor de temeinicie prevăzute de norma art.465 Noul Cod de procedură penală, respectiv consecințele grave ale încălcării unui drept prevăzut de Convenția Europeană a Drepturilor Omului continuă să se producă și în prezent, fiind reprezentate de existența unei condamnări chiar și cu suspendare, în cadrul procedurilor judiciare ce nu au respectat garanțiile art.6 Convenție.

În ceea ce privește încălcarea art.10 din Convenție (libertatea de exprimare), Curtea Europeană a Drepturilor Omului reamintește importanța dreptului la libertatea de exprimare în privința problemelor de interes general și, de asemenea, subliniază dreptul funcționarilor și al altor angajați de a semnală condițiile sau actele negative observate de aceștia la locul lor de muncă, de obligațiile și responsabilitățile angajaților față de angajatorii lor.

S-a apreciat că atingerea adusă dreptului la libera exprimare a revizuentului Bucur Constantin, în special a dreptului său de a comunica informații, nu era necesară într-o societate democratică. Citită în această cheie, hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului apreciază condamnarea revizuentului - întemeiată pe publicarea de către acesta a unor informații secrete și însușirea a 11 (unspezece) casete în vederea susținerii afirmațiilor sale - ca fiind ingerința autorității publice în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare.

Reiese, fără îndoială, că și sub aspectul încălcării art.10 din Convenție, condamnarea penală a avut și are în continuare repercusiuni negative asupra revizuentului, dar așa cum se arată în motivarea instanței europene, riscă de asemenea să aibă un efect de descurajare asupra altor funcționari publici.

Se constată, așadar, că și sub acest aspect, consecințele încălcării dreptului privind libertatea de exprimare continuă să se producă și în prezent.

Așa fiind, din perspectiva instanței, investită cu soluționarea acestei cereri de revizuire, unicul remediu adaptabil înlăturării consecințelor drepturilor încălcate și care continuă să se producă, îl reprezintă în final admiterea cererii formulate de revizuent.

În soluționarea cererii de revizuire, instanța mai reține că la data de 20 octombrie 1998, data pronunțării Sentinței penale nr.177/1998 de către Tribunalul Militar Teritorial București, România era membră a Consiliului Europei și era deja țară semnatară a Convenției Europene a Drepturilor Omului.

Potrivit art.20 din Constituția României, în vigoare la acea dată, dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu tratatele internaționale și cu tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care România este parte.

În perioada 13 mai 1996 – dată la care avut loc conferința de presă în care revizuentul a prezentat înregistrările efectuate de Serviciul Român de Informații și 13 mai 2002 - data la care s-a pronunțat hotărârea instanței supreme de condamnare a revizuentului, atât legislația internă cât și norme de drept internațional configuau normativ atitudinea și comportamentul profesional al revizuentului Bucur Constantin, în speță în vigoare fiind prevederile Legii nr.51/1991 privind siguranța națională a României, Codul penal 1968, dar și Convenția Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența relevantă, decurgând din aceasta.

Așa fiind, actele materiale pe care instanțele naționale le-au circumscris în elementele materiale ale infracțiunilor pentru care a fost condamnat revizuentul trebuie analizat în acest context legislativ.

Pe fondul cauzei, Tribunalul Militar București a reținut că revizuentul Bucur Constantin a făcut obiectul urmăririi penale și apoi a condamnării penale pentru că în perioada ianuarie - mai 1996, în afara atribuțiilor de serviciu, a cules

informații cu caracter secret și pe care le-a transmis în afara cadrului legal respectiv prin prezentarea acestora la data de 13 mai 1996 într-o conferință de presă.

În îndeplinirea sarcinilor de serviciu din cadrul compartimentului de supraveghere-înregistrare a comunicațiilor de la Unitatea de Transmisiuni din cadrul SRI, revizuentul a apreciat că procesul de interceptare a convorbirilor telefonice nu era garantat în totalitate de elementele de legalitate necesare unei astfel de proceduri.

Neregulile pe care revizuentul le-a constatat, respectiv faptul că rubricile din registrul compartimentului se completeau cu creion, aceste rubrici nu erau complete, uneori nu era specificat numele real al persoanei ascultate, faptul că nu se preciza adresa postului telefonic pus sub ascultare și că nu exista întotdeauna o concordanță între persoana indicată în registru și titularul real al postului telefonic, au fost disfuncții care l-au determinat să aprecieze că în cadrul acestui compartiment se desfășurau activități nelegale.

Chiar în motivarea Sentinței de condamnare (nr.177/1998), instanța de fond reține că revizuentul Bucur Constantin a încercat să afle dacă convorbirile telefonice erau interceptate în baza unor mandate emise în condițiile legii și care erau motivele pentru care față de unele persoane publice se exercită măsuri secrete de interceptare a convorbirilor telefonice, în final acesta fiind convins că șeful sectorului ori alte persoane ierarhic superioare "erau implicate în realizarea unor interceptări nelegale (declarațiile inculpatului de la filele 128-132, vol.I și de la filele 8-10, vol.VIII)".

Este fără îndoială că, urmare a unor constatări proprii în compartimentul în care-și desfășura activitatea, corelată cu relatări din presa vremii asupra activității unor cadre cu funcții de conducere din serviciu, revizuentului i-a fost alimentată temerea că legalitatea este încălcată și că în consecință respectarea Constituției prevalează în final oricărui ordin, instrucțiune și regulament interior.

Edificator în determinarea interacțiunii factorului intelectual și a factorului volitiv în realizarea actului de conduită pe care l-a urmat revizuentul Bucur Constantin, a reprezentat-o atitudinea dezinteresată a persoanelor interpellate, colegi sau șefi în compartiment, culminând cu propunerea unui membru al Comisiei comune permanente a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar al activității Serviciului Român de Informații de a prezenta publicului conținutul înregistrărilor printr-o conferință de presă, mai degrabă decât de a sesiza Comisia parlamentară de anchetă, care în opinia acestuia ar fi avut doar un interes în temporizarea cercetărilor administrative. Revizuentului i s-a precizat că un demers în fața sus-menționatei comisii nu ar fi avut nicio finalitate pentru intrarea în legalitate a activităților din compartimentul în care acesta își desfășura activitatea.

În aceste circumstanțe, convins fiind de justetea demersului său, revizuentul procedează la sustragerea unui număr de 11 casete audio conținând înregistrări ale unor convorbiri de la posturile telefonice convins fiind că acestea aparțin unor persoane interceptate fără mandat.

Situația de fapt, astfel cum a fost prezentată, evidențiază indubitabil atitudinea conștiinței făptuitorului față de faptele comise și urmările acesteia în sensul inexistenței vinovăției ca trăsătură esențială a infracțiunilor prev.de art.19

alin.1 și art.21 alin.2 din Legea 51/1991, respectiv a infracțiunii de culegere și transmitere de informații cu caracter secret prin orice mijloace în afara cadrului legal și a infracțiunii de divulgare sau folosire în afara cadrului legal de către salariații serviciilor de informații privind viața particulară, onoarea sau reputația persoanelor cunoscute incidental în cadrul obținerii datelor necesare siguranței naționale.

Procedând la judecarea cererii de revizuire în baza actelor și lucrărilor dosarului, prima instanță a aplicat în cauză principiul legii penale mai favorabile, având în vedere că până la pronunțarea unei hotărâri definitive în cauză, faptele revizuentului sunt circumscrise incidenței a două legi penale în speță Codul penal 1969, și respectiv dispozițiile din noul cod penal intrat în vigoare la data de 01 februarie 2014.

Pentru determinarea legii penale mai favorabile instanța a comparat cele două legi prin prisma condițiilor de incriminare a faptei, de tragere la răspundere penală și de sancționare, precum și de norme și instituțiile incidente în cauză și care influențează răspunderea penală.

A apreciat prima instanță că din perspectiva existenței anumitor cauze care înlătură caracterul penal al faptei, legea penală mai favorabilă este Codul penal 1969.

Art.18¹ din Codul penal 1969 intitulat marginal "faptă care nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni" precizează că nu constituie infracțiune fapta prevăzută de legea penală dacă prin atingerea minimă adusă valorii protejate de lege și prin conținutul ei concret fiind lipsită în mod vădit de importanță nu prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni.

Față de cele mai sus arătate, Tribunalul Militar București, în rejudecarea cauzei, a apreciat că trebuie să achite pe inculpatul Bucur Constantin în baza art.396 alin.1 și 5 rap.la art.16 lit.b teza a II-a C.pr.pen. pentru comiterea infracțiunii prev.de art.19 alin.1 din Legea nr.51/1991 cu aplicarea art.5 C.pen., precum și prev.de art.21 alin.2 din Legea nr.51/1991 cu aplicarea art.5 C.pen., respectiv faptele nu au fost săvârșite cu vinovăția prevăzută de lege.

În ceea ce privește săvârșirea infracțiunii de furt în formă continuată prev.de art.208 alin.1 C.pen.1968, cu aplicarea art.41 alin.2 C.pen.1968, reținută în sarcina inculpatului pentru că în perioada 1990 – martie 1996 a sustras în mod repetat în dauna Serviciului Român de Informații un număr de 32 casete, prima instanță a reținut următoarele:

Din ansamblul actelor și lucrărilor dosarului ce au stat la baza condamnării pentru sustragerea repetată a casetelor, a rezultat că din totalul de 32 casete trecute fără drept în posesia inculpatului, 11 dintre acestea au făcut obiectul suportului magnetic al înregistrărilor convorbirilor telefonice interceptate în cadrul Serviciului Român de Informații.

Aceste 11 casete nu au fost sustrate în scopul însușirii pe nedrept astfel cum se precizează în „verbum regens” al infracțiunii de furt din vechea reglementare a Codului penal 1968 ci, în scopul dovedirii de către inculpat a activităților de interceptare ilegală efectuate în compartimentul unității în care-și desfășura activitatea și predate deputatului Toader Constantin pentru a fi folosite în conferința de presă din data de 13 mai 1996.

Restul casetelor audio intrate în posesia inculpatului (22 casete) au fost folosite așa cum se reține în motivarea hotărârii de condamnare nr.177/1998 în interesul personal conținând înregistrări muzicale, iar din acestea numai 17 casete audio "la momentul recuperării aveau caracteristici fizico-materiale ce atestau faptul că erau aproape noi și se aflau în perfectă stare de funcționare".

Prima instanță a apreciat că, în cauză, pericolul social al însușirii de către inculpat a 17 casete audio lipsește, în circumstanțele în care valoarea prejudiciului cauzat era la data pronunțării hotărârii de condamnare (Sentința penală nr.177/20 octombrie 1998) de 271.398,40 lei.

A mai apreciat prima instanță că sancționarea penală a inculpatului Bucur Constantin cu o pedeapsă, care chiar dacă a fost grațiată în condițiile Legii nr.137/1997, nu reprezintă prin ea însăși un temei fiind în mod evident lipsită de semnificație juridico-penală.

Dând relevanță dispozițiilor art.19 din Legea nr.155/2013, în care se precizează că dacă se constată că în privința unei fapte comise anterior intrării în vigoare a actualului Cod penal, sunt aplicabile dispozițiile art.18¹ din Codul penal 1969, ca lege penală mai favorabilă, respectiv lipsa pericolului social al infracțiunii, instanța a dispus achitarea.

Împotriva acestei sentințe, în termen legal, a declarat apel Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar București.

Parchetul a cerut ca, în temeiul art.421 alin.2 C.pr.pen., instanța să procedeze la desființarea hotărârii instanței de fond și să pronunțe o nouă hotărâre legală și temeinică, în sensul arătat prin motivele de apel, care vor fi redate în continuare.

Parchetul Militar susține că instanța de fond a reținut în mod greșit că încălcările Convenției pentru apărarea drepturilor omului, constatate prin Hotărârea C.E.D.O. din 08.01.2013 în cauza Bucur și Toma împotriva României, au avut consecințe grave „a căror efecte continuă să se producă și în prezent – contrar situației de fapt rezultând din actele dosarului, ca urmare dispunând în mod nelegal admiterea cererii de revizuire și desființând hotărârea primei instanțe.”

În acest sens, parchetul învederează susținerea revizuentului că, în cazul său, încălcările dispozițiilor art.10 și art.6 din Convenție au avut următoarele consecințe grave, care continuă să producă efecte:

- trecerea sa abuzivă în rezervă, fără cercetare administrativă, ca urmare a începerii urmăririi penale;
- blocarea activității profesionale a revizuentului ca urmare a trecerii în rezervă;
- un statut dezonorant conferit de condamnarea sa penală, pentru un demers justificat din punct de vedere etic și civic.

Mai arată parchetul că instanța de fond a apreciat că desfășurarea procesului penal cu încălcarea dreptului la un proces echitabil și a regulii egalității armelor, prevăzute de art.6 din Convenție, a condus la condamnarea revizuentului, acest aspect constituind consecința gravă a încălcării art.6, care continuă să producă efecte. În privința încălcării dreptului la libertatea de exprimare, prev. de art.10 din convenție, instanța a reținut că hotărârea de condamnare penală a avut și are repercusiuni negative asupra revizuentului, fără

să arate, în mod concret, în ce constau aceste repercusiuni, care dintre ele continuă să producă efecte și a interpretat în mod greșit situația de fapt din cauză, așa cum rezultă din documentele dosarului.

Referitor la trecerea în rezervă, în apelul Parchetului Militar se reia sintetic situația de fapt, arătând că Secția Parchetelor Militare s-a sesizat din oficiu în data de 14.05.1996, în legătură cu prezentarea de către cpt. Bucur Constantin – ofițer S.R.I., a unor informații cu caracter secret vizând înregistrarea ilegală a convorbirilor unor persoane publice, în cadrul unei conferințe de presă a Partidului România Mare.

Conform dosarului de urmărire penală, în data de 31.07.1996 a fost începută urmărirea penală față de învinuit cpt. Bucur Constantin, din cadrul S.R.I., sub aspectul infracțiunilor prev. de art.19 alin.1 și art.21 alin.2 din legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, iar în data de 05.08.2006 sub aspectul infracțiunii prev. de art.224 rap. la art. 208 C.p. 1968.

Trimiterea în judecată a revizuentului s-a făcut prin rechizitoriul nr.19/P/1996 din data de 23.10.1996 al Secției Parchetelor Militare.

Din adeverința nr.1530405/04.10.2013 emisă de U.M.0404 București la cererea revizuentului, rezultă că acesta a fost trecut în rezervă din cadrul Serviciului Român de Informații la data de 27.05.1996, prin aplicarea prevederilor art.85 ali.1 lit.j și art.2 din legea nr.80/1995 privind statutul cadrelor militare, conform cărora ofițerii în activitate pot fi trecuți în rezervă sau direct în retragere atunci când comit abateri grave de la prevederile regulamentelor militare sau de la alte dispoziții legale, ipoteză în care trecerea în rezervă se face la propunerea Consiliului de judecată a unității.

Împotriva deciziei de trecere în rezervă, revizuentul avea posibilitatea de a formula o acțiune separată în justiție și după epuizarea căilor de atac interne (cerință prevăzută de art.35 pct. 1 din Convenție) să sesizeze Curtea în legătură cu acest aspect.

Ca atare, încetarea calității de militar activ a revizuentului a fost consecința unei sancțiuni disciplinare aplicate printr-un act administrativ anterior începerii urmăririi penale și nu a dispoziției de începere a urmăririi penale sau a condamnării sale definitive. Prin urmare, din acest punct de vedere, nu există nicio legătură între încălcările drepturilor constatate prin hotărârea C.E.D.O. și trecerea în rezervă a revizuentului cpt.(rez.) Bucur Constantin.

De altfel, unul din capetele de cerere adresate Curții, avea ca obiect repunerea sa în drepturi cu toate consecințele ce ducurg din aceasta, având în vedere că în urma încălcării drepturilor sale și-a pierdut locul de muncă și drepturile salariale aferente. Curtea însă a respins cererea, pe temeiul lipsei documentelor justificative, subliniind că nu este necesar să se acorde o despăgubire sub acest aspect.

În ceea ce privește statutul dezonorant care ar fi fost suportat de revizuent, ca urmare a încălcării drepturilor sale prin hotărârea de condamnare, acestea constituie în fapt, însăși prejudiciul moral suferit de revizuent, potrivit art.41 din Convenție și compensat de Curte cu suma de 20.000 euro (pct.178 hotărâre).

În legătură cu încălcarea art.6 din Convenție, Curtea a indicat în mod concret faptul că instanțele trebuiau să admită cererea de probe a revizuentului și

să stabilească dacă emiterea autorizațiilor de interceptare au fost justificate de existența unei amenințări la adresa siguranței naționale (§109.110.131 din hotărâre), ele procedând în mod contrar interpretării pe care Curtea o dă art.6, neconformându-se obligației de a efectua o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și probelor propuse (§129 hotărâre). Paradoxal însă, în același timp, Curtea menționează o excepție de la această obligație – în situația în care instanța apreciază relevanța probelor (§129 hotărâre) și reține în mod expres că instanțele naționale au respins motivat aceste cereri de probe, apreciind asupra relevanței acestora (§129 – 130 din hotărâre), precum și împrejurarea că revizuentul a refuzat să utilizeze o cale legală de verificare a autenticității autorizațiilor și documentelor aferente interceptărilor (§32 și 109 din hotărâre).

În apelul Parchetului se critică aprecierea instanței de fond, care a considerat că o consecință gravă a încălcării articolului 6 o reprezintă chiar hotărârea de condamnare, care continuă să producă în continuare efecte. Astfel, se arată că sentința penală nr.177/20.10.1998 a Tribunalului Militar Teritorial București a rămas definitivă la data de 13.05.2002. Potrivit dispozițiilor art.86 C.p. 1968, începând cu data de 13.05.2006, *revizuentul a fost reabilitat de drept*, moment în care efectele juridice – de altfel formale, ale condamnării au încetat (art.133 C.p. 1968).

În legătură cu consecințele grave ale art.10 din Convenție, în apelul Parchetului se arată că instanța nu a menționat în ce ar consta aceasta, limitându-se să facă referire doar la repercusiunile negative ale condamnării.

În fine, Parchetul arată că *instanța de fond nu s-a pronunțat cu privire la împrejurările de fapt invocate de revizuent în cererea și memoriul său ulterior*, drept consecințe grave ale încălcării drepturilor sale (pag.6), contrar art.465 alin.9 C.pr.pen., care menționează că instanța "examinează cererea" în baza actelor dosarului.

Curtea Militară de Apel a apreciat că apelul Parchetului de pe lângă Tribunalul Militar București trebuie respins, pentru considerentele care urmează:

Art.465 alin.1 C.pr.pen. instituie două condiții cumulative pentru revizuirea hotărârilor definitive pronunțate în cauzele în care Curtea Europeană a constatat o încălcare a drepturilor omului: dacă vreuna din consecințele grave ale încălcării convenției continuă să se producă; consecința nu poate fi remediată decât prin revizuirea hotărârii pronunțate.

Înalta Curte de Casație și Justiție, prin decizia civilă nr.5318/30.09.2008, s-a pronunțat în sensul că în măsura în care hotărârea a cărei revizuire se cere a rămas în vigoare, ea continuă să producă efectele și consecințele grave ale încălcării dreptului la care face referire decizia Curții Europene, situație în care înlăturarea acestor consecințe nu poate fi realizată decât prin revizuirea acestei hotărâri. Chiar dacă această hotărâre este pronunțată în materie civilă, ea trebuie avută în vedere, pentru că în sistemul de drept romano-germanic, sistem căruia îi aparține și dreptul român, dreptul civil este dreptul comun. La fel, și procedura civilă guvernează și alte ramuri de drept în partea ei generală și atunci când nu există norme speciale de procedură.

Hotărârea de condamnare a revizuentului intimat în prezenta cauză a rămas în vigoare. Ea nu a fost desființată în nicio altă procedură.

Apoi consecințele condamnării sale sunt mult mai extinse. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în hotărârea pronunțată cu privire la plângerea formulată de condamnatul Bucur Constantin împotriva statului român, a pus în evidență aceste consecințe deosebit de grave. La paragraful 119 din hotărâre, Curtea reține că reclamantul a fost condamnat penal la o pedeapsă cu închisoarea de doi ani cu suspendarea executării și această sancțiune nu numai că a avut repercusiuni extrem de negative asupra carierii sale, dar riscă, de asemenea, să aibă un efect de descurajare asupra altor agenți ai Serviciului Român de Informații și să îi descurajeze să semnaleze fapte nelegale.

În plus, mai arată Curtea Europeană a Drepturilor Omului în hotărârea Bucur și Toma împotriva României (cererea nr.40238/02 din 08 ianuarie 2013), că, în plus, tinând seama de ecoul pe care l-a avut cauza reclamantului în mass-media, sancțiunea putea avea un efect de descurajare, nu doar asupra agenților Serviciului Român de Informații, ci și asupra altor funcționari publici și angajați. Aceste consecințe cu caracter deosebit de grav ar continua să se producă în situația în care hotărârea suspusă revizuirii ar rămâne în ființă. Or, așa cum este consacrat în Constituție la art.1 alin.2, România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile cetățenilor și dreptatea reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai reținut că instanțele interne, prin refuzul de a verifica dacă părea justificată clasificarea „strict secret” și să răspundă la întrebarea dacă interesul păstrării confidențialității informațiilor asupra interesului public de a lua cunoștință de presupusele interceptări fără drept, nu s-au străduit să examineze cauza sub toate aspectele, limitându-se la a constata doar existența actelor de autorizare prevăzute de lege. Aceste elemente au fost apreciate de Curte ca fiind suficiente pentru a concluziona că în această cauză care a condus la condamnarea penală a reclamantului nu a fost soluționată în mod echitabil. Nici în revizuire nu au fost prezentate toate documentele secretizate.

În considerarea celor de mai sus, Curtea Militară de Apel constată că și sub acest aspect continuă să se producă consecințele grave, constând în condamnarea unei persoane la o pedeapsă privativă de libertate, într-un proces care nu s-a desfășurat în mod echitabil. Acest fapt creează un puternic sentiment de neîncredere în menirea, eficiența și credibilitatea justiției.

A mai reținut Curtea Europeană a Drepturilor Omului că reclamantii nu au beneficiat de un grad suficient de protecție împotriva arbitrarului conform art. 8 din Convenție, în ceea ce privește păstrarea de către Serviciul Român de Informații a datelor culese în activitatea sa de interceptare a convorbirilor telefonice (par.165).

Curtea a admis că este în interesul general să se mențină încrederea cetățenilor în respectarea principiului legalității de către serviciile de informații ale statului și că, totodată, cetățeanul are interesul ca neregulile imputate unei instituții publice să conducă la o anchetă și unele clarificări. Curtea a considerat că este atât de important într-o societate democratică încât depășește interesul de a menține încrederea publicului în această instituție (par.115).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai reținut că instanțele nu au verificat autenticitatea și temeinicia actelor de autorizare a interceptărilor

prezentate de Serviciul Român de Informații și au refuzat să cerceteze eventuala existență a unor circumstanțe care să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice interceptarea convorbirilor în litigiu.

Prin urmare, consecințele grave ar continua să se producă dacă instanța nu va permite prezentarea de către Serviciul Român de Informații, în cadrul procesual, a dovezilor necesare, lăsând să planeze asupra acestei instituții bănuiala încălcării de libertate a legii, în scopuri și prin mijloace contrare statului de drept și democrației.

Apoi, în planul personal al revizuentului, instanța de control constată că reabilitarea nu are valoarea constatării lipsei de vinovăție penală a revizuentului. Parchetul afirmă că nu are legătură condamnarea penală cu trecerea în rezervă a inculpatului. Or, în Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului s-a constatat tocmai acest lucru că sancțiunea a avut repercusiuni negative asupra carierei sale (par.119), iar aceste consecințe nu au încetat să producă efecte. Nici în apel nu au fost depuse documentele din care să rezulte motivul trecerii în rezervă și din care să rezulte că nu există legătură de cauzalitate cu faptele pentru care a fost inculpat, judecat și condamnat revizuentul Bucur Constantin.

Reabilitarea produce efecte asupra pedepselor complementare care intră în acțiune, după stingerea pedepsei principale. În doctrină se arată că reabilitarea este un mijloc legal de înlăturare a pedepselor complementare sau a consecințelor perpetui ce decurg dintr-o condamnare. Art.169 alin.(1) din Codul penal român prevede că reabilitarea face să înceteze decăderile și interdicțiile precum și incapacitățile care rezultă din condamnare.

Rezultă neîndoios că reabilitarea nu înlătură condamnarea, nu înlătură vinovăția penală, nu șterge caracterul infracțional al faptei dedusă judecării, nu acoperă încălcările drepturilor omului constatate prin Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului.

De altfel, în legiurile din antichitate și din evul mediu și epoca premergătoare Revoluției franceze, reabilitarea a funcționat ca modalitate a grațierii.

Or, în cazul revizuirii, nu o iertare de consecințe pe viitor se cere, ci o constatare a nevinovăției persoanei, ca în acest caz, și a netemeinicii hotărârii, în general.

Prin urmare, instanța de apel a apreciat că au fost întrunite condițiile cerute de art.465 C.pr.pen. pentru revizuire, după cum urmează:

- există o hotărâre a Curții Europene a Drepturilor Omului;
- în hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului s-au constatat încălcări ale Convenției;
- există consecințe grave care continuă să producă efecte și care nu pot fi remediate decât pe calea revizuirii hotărârii pronunțate;
- revizuirea a fost cerută de persoana al cărui drept a fost încălcat;
- cererea a fost introdusă în termenul prevăzut de lege.

Curtea Militară de Apel a mai reținut că prima instanță a analizat și arătat expres, în hotărârea pronunțată, îndeplinirea condițiilor de revizuire cerute de art.465 C.pr.pen.

Parchetul Militar a mai invocat un motiv de apel (pct.V, pag.10 a apelului), potrivit căruia instanța de fond nu s-a pronunțat cu privire la

împrejurările de fapt invocate de revizuent în cerere și memoriul ulterior drept consecințe grave ale încălcării drepturilor sale (pag.6), contrar art.465 alin.9 C.pr.pen., care menționează că instanța "examinează cererea" în baza actelor dosarului. Verificând aceste aspecte, Curtea Militară de Apel aprecizat că nu a identificat aceste aspecte. Cererea aflată la fila 1 din dosarul constituit la Înalta Curte de Casație și Justiție nu conține niciun element care ar putea fi privit ca împrejurare de fapt invocată de revizuent, iar memoriul acestuia aflat la filele 57-60 din arătatul dosar, nu are decât patru pagini.

Apelul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar București nu vizează rejudecarea cauzei și soluția pronunțată decât sub aspectele arătate mai sus.

Așa fiind, apelul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar București a fost respins ca nefondat, conf. art.421 pct.1 lit b C.pr.pen., hotărârea atacată fiind menținută.

Împotriva acestor hotărâri a declarat recurs Parchetul de pe lângă Curtea Militară de Apel.

Așa cum reiese din motivarea scrisă, recursul a fost întemeiat pe disp. art.475 alin.12 C. pr. pen., invocându-se invocă nelegalitatea și netemeinicia hotărârilor pentru următoarele motive:

- *nu au fost respectate dispozițiile privind competența în materia revizuirii în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului - art.385⁹ alin.1 pct.1 C. pr. pen. anterior*

Se susține că spre deosebire de vechile dispoziții, dispozițiile art.465 C. pr. pen. fac vorbire de competența de soluționare a cererii de revizuire referindu-se la instanța în fața căreia a rămas definitivă hotărârea a cărei revizuire se cere. Drept urmare, având în vedere că hotărârea a rămas definitivă prin respingerea recursului la Înalta Curte de Casație și Justiție, cererea de revizuire trebuia judecată de această instanță.

- *motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii sau acesta nu se înțelege - art.385⁹ alin.1 pct.9 C. pr. pen. anterior*

În legătură cu procedura de soluționare a cererii de revizuire, Parchetul arată că potrivit art.465 C. pr. pen. are loc doar judecata în fond a acestei cereri, lipsind etapa admiterii în principiu, soluțiile ce pot fi pronunțate fiind prevăzute în mod expres de art.465 C. pr. pen. În speță, judecătorul fondului face o largă analiză a motivelor pentru care Curtea Europeană a admis că au fost încălcate dispozițiile art.6 și 10 din Convenție, după care, în temeiul art.465 alin.11 lit.a C. pr. pen. admite cererea de revizuire și se pronunță pe fondul cauzei, dispunând achitarea inculpatului Bucur Constantin, făcând trimitere pentru temeiul achitării la dispozițiile art.16 lit.b teza a II-a C. pr. pen., respectiv, la dispozițiile art.19 din Legea nr.255/2013, fără ca soluția de achitare să se regăsească printre soluțiile prevăzute de lege. Parchetul susține că după desființarea hotărârii de condamnare se impunea judecarea cererii prin prisma cazurilor prev. de art.426 C. pr. pen. referitor la contestația în anulare, urmând a fi înlăturate, astfel, eventualele consecințe ale încălcării vreunui drept.

- *s-a produs o gravă eroare de fapt având drept consecință pronunțarea unei hotărâri de achitare - art.385⁹ alin.1 pct.18 C. pr. pen. anterior*

În acest sens, se arată că deși în motivarea hotărârii se face referire succint și fără o argumentație corespunzătoare la eventualitatea aplicării disp. art.18¹ C. pen. anterior în privința infracțiunii de furt calificat, temeiul achitării este indicat ca fiind cel prevăzut de art.396 alin.1 și 5 rap. la art.19 din Legea nr.255/2013.

În ce privește hotărârea instanței de apel, se arată că prin respingerea căii de atac promovată de Parchet, fără a fi avute în vedere argumentele invocate ce au fost reiterate prin prezentul recurs, în special cele referitoare la competență, Curtea Militară de Apel București a pronunțat o hotărâre criticabilă sub aceleași aspecte ca și cea de fond pe care a înțeles să o mențină.

În consecință, se solicită admiterea recursului, casarea hotărârilor și rejudecarea cauzei de către instanța competentă, respectiv Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția penală.

Ulterior, prin notele scrise depuse la dosar în data de 7.12.2015, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția judiciară, Serviciul judiciar penal - Biroul de reprezentare a reformulat motivele de recurs.

În esență (aceste motive au fost susținute și cu ocazia dezbaterilor, așa încât sunt redată în cuprinsul încheierii de amânare a pronunțării), Parchetul susține că prevederile legale aplicabile sunt cele ale judecării recursului, astfel cum acesta era reglementat la data la care recursul inițial a fost soluționat de Înalta Curte de Casație și Justiție în data de 13.05.2002, considerând aplicabile argumentele pentru care a fost pronunțată decizia nr.2/2015 a Înaltei Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală.

De asemenea, se arată că potrivit acelor dispoziții, cazul de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen. anterior se lua în considerare totdeauna din oficiu, așa încât, deși în prezenta cauză Parchetul nu l-a invocat prin motivele de recurs inițiale, poate fi invocat ulterior.

În ce privește motivele propriu-zise de recurs, se invocă disp. art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen. anterior întrucât niciuna din consecințele grave ale încălcării Convenției nu mai continuă să se producă, revizuentul fiind reabilitat de drept și, chiar dacă se constată că se mai produc consecințele grave ale încălcării Convenției, ele nu pot fi remediate prin revizuirea hotărârii pronunțate.

În acest sens, Parchetul arată că începând cu data de 13 mai 2006, revizuentul a fost reabilitat de drept, moment în care efectele juridice ale condamnării au încetat. Sub acest aspect, se invocă jurisprudența constantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, respectiv: decizia nr.420/2009 a fostului Complet de 9 judecători, decizia nr.224/2012 și nr.3/2014 ale Completului de 5 Judecători, stabilindu-se că după intervenirea reabilitării de drept, consecințele încălcării dreptului nu mai continuă să se producă nici în cazul condamnărilor pentru încălcarea art.6, dar nici în cazul încălcărilor art.10 din Convenție.

Se mai arată că instanța de apel nu face vreo referire la jurisprudența mai sus menționată, dar invocă decizia nr.5318/340.09.2008 a Secției civile și de proprietate intelectuală a instanței supreme, care se referă însă la o situație diferită, și anume, la aceea în care consecințele grave ale încălcării dreptului se produceau în continuare prin existența unei soluții pronunțate într-o cale de atac a cărei reglementare era contrară convenției, respectiv recursul în anulare. În

speșă însă, încălcarea art.6 din Convenție nu s-a produs prin casarea unei hotărâri definitive, ci prin refuzul administrării unor probe.

Se mai arată că argumentul Curții de apel în sensul că „hotărârea de condamnare a rămas în vigoare” nu poate conduce la pronunțarea unei hotărâri de revizuire, căci în acest caz ar trebui revizuite toate hotărârile pentru care Curtea EDO a constatat încălcarea unui drept protejat de Convenție, ceea ce ar face inutile condițiile prev. de art.465 C. pr. pen.

De asemenea, nu poate fi reținut nici argumentul că sancțiunea penală a avut repercusiuni extrem de negative asupra carierei revizuentului și că riscă să aibă un efect de descurajare asupra altor agenți ai Serviciului Român de Informații în legătură cu semnalarea unor fapte nelegale. Din înscrisurile depuse la dosar rezultă fără dubiu că Bucur Constantin a fost trecut în rezervă la data de 27.05.1996 prin aplicarea prevederilor art.85 alin.1 lit.j și art.2 din Legea nr.80/1995 privind Statutul cadrelor militare. Rezultă, astfel, că încetarea calității de militar activ a revizuentului a fost consecința unei sancțiuni disciplinare aplicată printr-un act administrativ, și nu este urmarea declanșării procedurilor judiciare împotriva sa, așa încât nu există nicio legătură între încălcările drepturilor constatate prin hotărârea CEDO și trecerea în rezervă a revizuentului, care nici nu a exercitat căile de atac prevăzute de lege împotriva deciziei de trecere în rezervă.

Parchetul susține că și în situația în care se constată că se mai produc consecințele grave ale încălcării Convenției, ele nu pot fi remediate prin revizuirea hotărârii pronunțate. Chiar acceptând că trecerea în rezervă are legătură cu condamnarea penală, o eventuală revizuire a acestei hotărâri nu are ca efect repunerea sa în situația anterioară, în sensul de a fi reîncadrat în SRI. În primul rând, se arată că revizuirea trebuie să fie de natură să producă efecte concrete asupra situației revizuentului și nu un vag și eventual efect de principiu și, așa cum s-a arătat, un astfel de efect nici nu este posibil de vreme ce revizuentul este reabilitat de drept. În ce privește efectul potențial de descurajare pe care hotărârea de condamnare l-ar avea asupra altor funcționari, se arată că România a adoptat Legea nr.571/2004 prin care se asigură protecția avertizorilor care ocupă o funcție publică.

În final, se arată că în decizia instanței de apel se reține că potrivit Curții EDO reclamantii nu au beneficiat de un grad suficient de protecție împotriva arbitrariului conform art.8 din Convenție, însă această constatare nu vizează pe revizuentul Bucur Constantin, ci pe ceilalți doi reclamanti care s-au adresat Curții Europene a Drepturilor Omului.

Pentru aceste motive, se solicită admiterea recursului, casarea hotărârilor atacate și respingerea cererii de revizuire.

În subsidiar, se invocă cazul de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen. pe motiv că judecarea cererii de revizuire a avut loc fără administrarea de probe, deși, așa cum rezultă din hotărârea Curții Europene, atât încălcarea art.10 din Convenție cât și lipsa de echitate a procedurii, au fost cauzate de neadministrarea unor probe, Curtea EDO constatând că instanțele interne nu au permis revizuentului să facă dovada inexistenței actelor de autorizare prin depunerea la dosar a registrului parchetului în care se consemnează actele de autorizare a interceptării și audierea persoanelor angajate în cadrul SRI care

declaraseră public după Conferința de presă a reclamantului că SRI nu efectuează interceptările menționate de reclamant în cadrul conferinței de presă. De asemenea, revizuentul urmărea să dovedească inexistența circumstanțelor de natură să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice pretinsa interceptare a convorbirilor telefonice.

În plus, Curtea a constatat încălcarea art.6 din Convenție pentru că instanțele nu au efectuat o examinare efectivă a argumentelor, motivelor și probelor propuse de reclamant (Tribunalul a respins cererile acestuia de a depune documentația aferentă cererilor de autorizare, înscrisurile din dosarele constituie în urma celor 9 plângeri penale formulate de persoanele ale căror convorbiri telefonice au fost interceptate, audierea directorului SRI și ale succesorului acestuia în funcție).

Se mai arată că, cu ocazia soluționării cererii de revizuire, în fața Tribunalului Militar, revizuentul a solicitat completarea probatoriului potrivit constatărilor CEDO și a încercat să formuleze o cerere de administrare de probe chiar înainte de a i se acorda cuvântul pe fond. Drept urmare, încălcarea dreptului la un proces echitabil trebuia să ducă, în cadrul revizuirii, la reluarea procedurii în condiții de echitate, adică la administrarea probelor care au fost cerute de revizuent, Parchetul invocând în acest sens jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție, respectiv decizia nr.367 din 23.06.2008.

În consecință, pentru acest motiv subsidiar, se solicită casarea hotărârilor și trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunalul Militar.

Un alt motiv subsidiar, invocat în temeiul art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen., se referă la încălcarea autorității de lucru judecat în ceea ce privește soluția pronunțată cu privire la infracțiunea de furt, arătându-se că hotărârea CEDO se referă doar la infracțiunile cu privire la siguranța națională.

În plus, se menține motivul inițial de recurs invocat în temeiul art.385⁹ alin.1 pct.18 C. pr. pen. referitor la greșita achitare a revizuentului pentru săvârșirea infracțiunii de furt. În acest sens, se arată că infracțiunea de furt nu era lipsită de importanță și nu justifica o soluție de achitare bazată pe art.18¹ C. pen. anterior, nefiind relevantă valoarea casetelor sustrase ci, mai ales, săvârșirea unei astfel de fapte de către un cadru militar.

Examinând cauza, Înalta Curte de Casație și Justiție apreciază că recursul este nefondat, pentru următoarele considerente:

I. Legea procesual penală aplicabilă. Admisibilitatea recursului. Limitele investirii Înaltei Curți de Casație și Justiție

Este fondată susținerea Parchetului în sensul că în speță sunt aplicabile dispozițiile procesual penale ce reglementau soluționarea căilor de atac, astfel cum erau în vigoare la momentul soluționării definitive a cauzei finalizată prin condamnarea numitului Bucur Constantin, respectiv la data de 13.05.2002.

În acest context, se impune a expune, sintetic, istoricul cauzei penale de față.

Prin rechizitoriul nr.19/P/2006 din 24.10.1996, întocmit de Parchetul General - Secția Parchetelor Militare, inculpatul cpt. rez. Bucur Constantin din cadrul S.R.I. a fost trimis în judecată sub aspectul săvârșirii infracțiunilor de furt în paguba avutului public, prev. de art. 208 alin. 1 rap. la art. 224 Cp. 1968 cu aplicarea art. 41,42 Cp. 1968; culegere și transmitere de informații cu

caracter secret prin orice mijloace în afara cadrului legal, prev. de art. 19 alin. 1 din Legea nr. 51/1991; divulgare sau folosire în afara cadrului legal de către salariații serviciilor de informații privind viața particulară, onoarea sau reputația persoanelor cunoscute incidental în cadrul obținerii datelor necesare siguranței naționale, prev. de art. 21 alin. 2 din Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României.

S-a reținut, în fapt, că în perioada ianuarie - mai 1996, inculpatul Bucur Constantin, care deținea funcția de ofițer la Sectorul supraveghere - înregistrare în cadrul unei unități tehnice a S.R.I., a cules și transmis informații cu caracter secret prin mijloace frauduloase, astfel divulgând și folosind în afara cadrului legal date și informații în legătură cu viața particulară a unor persoane (oameni politici, jurnaliști și alte persoane publice), cunoscute incidental cu ocazia îndeplinirii atribuțiilor de serviciu, precum și sustragerea unui număr de 32 casete audio între anii 1990 - 1996 din care 11 casete au fost utilizate pentru săvârșirea activităților ilegale arătate.

Prin sentința penală nr.177/20.10.1998 pronunțată în dosarul nr. 591/1996 al Tribunalului Militar Teritorial, s-a dispus condamnarea inculpatului pentru cele trei infracțiuni și s-a aplicat o pedeapsă rezultantă de 2 ani închisoare, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, stabilindu-se termen de încercare de 4 ani. De asemenea, s-a dispus confiscarea și restituirea către partea civilă S.R.I. a casetelor sustrate de către inculpat.

Împotriva hotărârii instanței de fond inculpatul a declarat apel, iar prin decizia nr. 54/14.06.1999, Curtea Militară de Apel a respins apelul ca nefondat.

Inculpatul a atacat cu recurs hotărârea instanței de apel, solicitând casarea ambelor hotărâri și achitarea sa pentru toate faptele ce au făcut obiectul acțiunii penale, susținând că au fost comise fără intenție, în scopul apărării Constituției, a intimității vieții personale și a necesității asigurării libertății de expresie a tuturor cetățenilor. Prin decizia nr.2377 din 13.05.2002 pronunțată în dosarul nr.3262/1999, Curtea Supremă de Justiție - Secția penală a dispus respingerea recursului ca nefondat.

La data de 11.11.2002, numitul Bucur Constantin împreună cu alți doi reclamânți (Toma Mircea și Toma Sorana), au sesizat Curtea Europeană a Drepturilor Omului în legătură cu încălcarea unor drepturi cu ocazia activității de interceptare a convorbirilor vizate de ancheta din dosarul privindu-l pe Bucur Constantin, precum și referitor la încălcarea unor drepturi prevăzute de Convenție prin condamnarea acestuia din urmă de către instanțele din România.

Astfel, Bucur Constantin a susținut încălcarea dreptului la liberă exprimare prevăzut de art.10 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului, prin condamnarea sa, considerată de acesta o ingerință nepermisă a statului în dreptul său la liberă exprimare. De asemenea, acesta a afirmat și încălcarea dreptului la un proces echitabil prev. de art.6 din Convenție, constând în respingerea de către instanțe a cererii sale de a se verifica autenticitatea și temeinicia actelor de autorizare a interceptărilor emise de parchet, dar și lipsa independenței și imparțialității instanțelor militare, precum și durata procedurii și modul de administrare a unor probe în timpul anchetei penale.

În același timp, Bucur Constantin a solicitat Curții EDO repunerea sa în drepturi cu toate consecințele, pe motiv că în urma încălcării drepturilor sale și-a pierdut locul de muncă și drepturile salariale aferente, iar în final a trebuit să se pensioneze din cauza unei boli cronice grave și, totodată, a solicitat daune morale care să compenseze suferința provocată de încălcarea drepturilor sale și a lipsei recunoașterii și reparației publice a acestor încălcări.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat prin Hotărârea din 8 ianuarie 2013 în Cauza Bucur și Toma împotriva României (Cererea nr. 40238/02), hotărând cu privire la cererea numitului Bucur Constantin că au fost încălcate art.6 parag.1 și art. 10 din Convenție.

La data de 06.01.2014, Bucur Constantin a sesizat Înalta Curte de Casație și Justiție cu o cerere de revizuire formulată în temeiul art.408¹ alin.1 C. pr. pen. anterior.

Prin sentința penală nr. 25/24.02.2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție -completul de 5 judecători s-a dispus trimiterea cererii de revizuire la Tribunalul Militar București, instanță considerată a fi competentă în a o soluționa, conform art.465 C. pr. pen., în lumina considerentelor hotărârii din 8 ianuarie 2013 a Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și în raport de împrejurarea că hotărârea pronunțată de Tribunalul Militar Teritorial a fost ulterior confirmată de instanțele superioare.

Față de cele expuse, se constată că, atât de la momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare a cărei revizuire se cere, cât și după formularea cererii de revizuire, au intervenit modificări ale legii procesual penale.

În ce privește dispozițiile ce reglementează soluționarea cererii de revizuire, sunt incidente prevederile art.465 C. pr. pen., intrate în vigoare la 1.02.2014, în conformitate cu principiul imediatei aplicări a legii de procedură, principiu reafirmat prin art.3 din Legea nr.255/2013 de punere în aplicare a noului Cod de procedură penală. În plus, se constată că în materia revizuirii nu există dispoziții tranzitorii, prevăzute ca excepție de la principiul mai sus menționat.

La momentul intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală, cauza se afla în curs de soluționare (cererea a fost formulată de 6.01.2014 iar, ulterior, prin sentința penală nr.25 din 24.02.2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție - Completul de 5 judecători s-a dispus trimiterea cererii de revizuire la Tribunalul Militar București).

Conform art.465 alin.12 C. pr. pen. în vigoare: „hotărârea pronunțată este supusă căilor de atac prevăzute de lege pentru hotărârea revizuită”. Or, așa cum s-a reținut, hotărârea a cărei revizuire se cere a fost supusă căii de atac a apelului la Curtea Militară de Apel și recursului la Înalta Curte de Casație și Justiție.

Este adevărat că, potrivit Codului de procedură penală în vigoare, calea de atac a recursului nu mai este reglementată, iar potrivit normelor de competență, Înalta Curte de Casație și Justiție nu are în atribuții soluționarea unei asemenea căi de atac.

Legea nr.255/2013 de aplicare a noului Cod de procedură penală conține însă dispoziții tranzitorii referitoare la recursurile în curs de judecată la data intrării în vigoare a legii noi, declarate împotriva hotărârilor care au fost supuse

apelului potrivit legii vechi, prevăzând în art.12 alin.1 că acestea rămân în competența aceleiași instanțe și se judecă potrivit dispozițiilor legii vechi referitoare la recurs.

În speță, însă, la momentul intrării în vigoare a noului Cod de procedură penală nu ne aflăm într-o atare situație, la acel moment cererea de revizuire nefiind încă soluționată. Abia după pronunțarea deciziei prin care Tribunalul Militar București a desființat hotărârea de condamnare s-a redeschis procedura de soluționare a căilor de atac cu privire la soluția pronunțată asupra fondului cauzei.

Drept urmare, noile dispoziții procesual penale sunt aplicabile numai în ceea ce privește procedura de soluționare a cererii de revizuire – art.465 C. pr. pen. intrat în vigoare la 1.02.2014. După pronunțarea hotărârii de desființare a hotărârii de condamnare, ultraactivează dispozițiile Codului de procedură penală referitoare la exercitarea căilor de atac, în vigoare la momentul soluționării inițiale a cauzei pe fond – art.385¹ și urm. C. pr. pen. anterior.

Dispozițiile art.465 alin.12 C. pr. pen. se constituie, astfel, într-o excepție de la regulile de competență (în special competență funcțională) prevăzute în partea generală, Titlul III - Capitolul 2 din Codul de procedură penală. Specificul revizuirii în cazul hotărârilor pronunțate de Curtea Europeană a drepturilor Omului impune reguli speciale referitoare la sistemul căilor de atac având în vedere că, în atare situație, prin revizuire se urmărește repunerea părților în situația anterioară încălcării unui drept prevăzut de Convenție. În mod firesc, și hotărârea pronunțată în procedura revizuirii trebuie să urmeze aceleași etape ca și în procesul desfășurat anterior, în urma căruia a fost pronunțată hotărârea de condamnare a cărei revizuire se cere.

De altfel, problema de drept a fost dezlegată prin Hotărârea nr.2/2015 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală. Deși a avut în vedere o situație specifică (cea în care recursul ca a doua cale ordinară de atac reglementată de legea veche a fost exercitat de către Parchet și nu de către inculpat, cum a fost cazul în speță), această decizie stabilește la nivel de principiu, în materia căilor de atac exercitate în situația procedurii revizuirii în cazul hotărârilor CEDO, ultraactivitatea legii procesual penale aplicabilă la momentul soluționării fondului cauzei și a rămânerii definitive a hotărârii de condamnare.

Astfel, fără a distinge după cum soluția pronunțată inițial sau după rejudecarea cauzei în procedura revizuirii a fost de achitare sau de condamnare, prin decizia de mai sus s-a stabilit că *"în urma desființării deciziei date în recurs, în calea de atac a revizuirii reglementată în procedura prevăzută de art. 465 din Codul de procedură penală, în condițiile în care cauza a parcurs trei grade de jurisdicție (primă instanță, apel și recurs), în ultimă instanță soluționându-se recursul procurorului, calea de atac este recursul în forma și reglementarea prevăzută de lege la data judecării recursului inițial."*

În considerentele deciziei se arată că {nu pot fi aplicabile dispozițiile art. 14 alin. (1) din Legea nr. 255/2013 (...)} care prevăd că "Rejudecarea cauzei de către instanța a cărei hotărâre a fost desființată ori de către instanța competentă, dispusă după intrarea în vigoare a Codului de procedură penală, se desfășoară conform legii noi", întrucât nu ne aflăm în prezența unei situații clasice de

desființare cu rejudecare și care, practic, obligă instanțele să aplice legea nouă, ci dispozițiile tranzitorii înscrise în conținutul art. 12 alin. (1) din Legea nr. 255/2013 (...) care arată că "Recursurile în curs de judecată la data intrării în vigoare a legii noi, declarate împotriva hotărârilor care au fost supuse apelului potrivit legii vechi, rămân în competența aceleiași instanțe și se judecă potrivit dispozițiilor legii vechi privitoare la recurs"}.

În continuare, se reține că {scopul legii penale prin reglementarea dată în conținutul dispozițiilor art. 12 alin. (1) din Legea nr. 255/2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 (...) a fost acela de a acoperi și astfel de situații, care au o reglementare mai specială și care au menirea să răspundă exigentelor referitoare la executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, în sensul de a se lua măsuri suficiente pentru a se evita pe viitor repetarea încălcării drepturilor ori înlăturarea celor care continuă să își producă efectele.}

În fine, se arată că "esența acestei proceduri (a revizuirii conform art.465 C. pr. pen.) o reprezintă garanția ce i se oferă acuzatului, în sensul că exigențele referitoare la executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului sunt respectate, iar acest lucru se va putea realiza doar prin repunerea părții în situația în care se afla la data încălcării dreptului, *indiferent că este vorba despre prima instanță, instanța de apel sau de recurs*, cu mențiunea expresă că, pentru hotărârile rămase definitive potrivit legii vechi, competență va fi instanța de recurs așa cum era aceasta stabilită sub imperiul legii vechi, iar compunerea completului va fi cea de la recurs, așa cum era reglementată de legea anterioară."

La fel, în speța de față, prin decizia pronunțată de Tribunalul Militar București a fost desființată hotărârea inițială de condamnare și, implicit, prin efectul legii, au fost desființate atât hotărârea pronunțată în apel cât și cea pronunțată în recurs, ultima în data de 13.02.2002, de către Înalta Curte de Casație și Justiție.

Drept urmare, având în vedere disp. art.465 alin.12 C. pr. pen. precum și hotărârea nr.2/2015 pronunțată în dezlegarea unei chestiuni de drept, luând în considerare și principiul egalității de tratament, neexistând niciun temei pentru a distinge după cum calea de atac a recursului este sau nu exercitată de către Parchet, Înalta Curte apreciază că recursul ce face obiectul cauzei de față este admisibil, fiind aplicabile dispozițiile Codului de procedură penală în vigoare la 13 mai 2002 (variantea Codului astfel cum a fost modificată prin Legea nr.169 din 10 aprilie 2002, publicată în M. OF. nr. 261 din 18 aprilie 2002), hotărârea pronunțată în cererea de revizuire fiind supusă atât apelului, cât și recursului.

În concluzie, procedura de soluționare a recursului este reglementată de aceste dispoziții, ce vor fi avute în vedere de Înalta Curte în cele ce urmează.

În acest sens, se constată că potrivit art.385⁹ C. pr. pen. și următoarele, recursul era reglementat ca a doua cale ordinară de atac, a cărei devoluțiune era însă limitată la anumite cazuri de casare ce vizau preponderent aspecte de legalitate și care trebuiau invocate în anumite condiții.

Din acest punct de vedere se constată că, în mod riguros, reprezentantul parchetului a reformulat motivele de recurs în concordanță cu aceste dispoziții legale.

Este fondată susținerea Parchetului în sensul că art.385⁹ alin.3 C. pr. pen. anterior (în forma aplicabilă în speță) prevede că motivul de casare prev. art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen. se ia în considerare întotdeauna din oficiu, așa încât acest caz de casare putea fi formulat și după împlinirea termenului de exercitare a căii de atac a recursului, astfel încât poate fi analizat de către instanța de recurs.

Mai trebuie precizat că la soluționarea prezentului recurs, Înalta Curte va avea în vedere doctrina și jurisprudența constantă consolidată în aplicarea vechilor dispoziții procesual penale în ce privește invocarea cazurilor de casare, încadrarea motivelor invocate în cazurile de casare prevăzute de lege și limitele investirii Înaltei Curți de Casație și Justiție.

II. Analiza cazurilor de casare

Prioritar, trebuie precizat faptul că Înalta Curte va avea în vedere motivele de recurs astfel cum au fost reformulate de către Parchet și susținute cu ocazia dezbaterilor. În acest sens, se constată că nu au mai fost susținute motivele de recurs inițiale referitoare la necompetența Tribunalului Militar București (această chestiune fiind tranșată în cauză chiar de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin sentința nr.25 din 24.02.2014 prin care cererea de revizuire a fost trimisă spre competență soluționare acestui tribunal) și nici motivul referitor la neconcordanța dintre considerente și dispozitiv (care, în realitate, viza legalitatea procedurii urmate și a soluției pronunțate cu privire la cererea de revizuire).

1. Greșita aplicare a legii prin admiterea cererii de revizuire - caz de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen., pe motiv că:

- niciuna din consecințele grave ale încălcării Convenției nu mai continuă să se producă, revizuentul fiind reabilitat de drept;
- chiar dacă se constată că se mai produc consecințele grave ale încălcării Convenției, ele nu pot fi remediate prin revizuirea hotărârii pronunțate.

Potrivit art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen., este supusă casării hotărârea contrară legii sau când prin hotărâre s-a făcut o greșită aplicare a legii. Acest caz de casare vizează exclusiv aspecte de legalitate, fără să poată fi examinată situația de fapt sau aprecierea instanței asupra mijloacelor de probă.

Din acest punct de vedere, se constată că motivele de recurs reformulate vizează aspecte de legalitate, deoarece Parchetul critică îndeplinirea condițiilor de admitere a cererii de revizuire, astfel cum sunt prevăzute de dispozițiile art.465 alin.1 C. pr. pen.

Critica este însă nefondată.

Nu poate fi acceptată susținerea că argumentul instanței de apel în sensul că „hotărârea de condamnare a rămas în vigoare” conduce la revizuirea tuturor hotărârilor pentru care Curtea EDO a constatat încălcarea unui drept protejat de Convenție, ceea ce ar face inutile condițiile prev. de art.465 C. pr. pen. Tocmai aceste condiții se constituie într-un veritabil filtru de admitere a cererii de revizuire, pentru că, în caz contrar, pronunțarea de către Curtea Europeană a unei hotărâri de constatare a încălcării drepturilor prevăzute de Convenția ar fi suficientă pentru admiterea revizuirii.

Într-adevăr, în cauză a intervenit reabilitarea de drept, termenul de reabilitare împlinindu-se, conform modului de calcul al termenelor substanțiale, la data de 12.05.2006. Această împrejurare nu constituie însă un

temei pentru a considera că încălcarea drepturilor prevăzute de Convenție, astfel cum a fost constatată prin hotărârea CEDO, nu continuă să se producă. Efectele reabilitării constau în încetarea decăderilor, interdicțiilor și incapacităților ce decurg dintr-o hotărâre de condamnare, însă, reabilitarea are ca și situație premisă tocmai soluția de condamnare, prin intermediul căreia s-a stabilit cu autoritate de lucru judecat săvârșirea cu vinovăție de către inculpat a unei fapte prevăzute de legea penală.

În acest sens, se constată că, în mod corect, Curtea Militară de Apel a reținut că reabilitarea nu are valoarea constatării lipsei de vinovăție penală a revizuentului și că, în cazul revizuirii, nu o iertare de consecințe pe viitor se cere, ci o constatare a nevinovăției persoanei și a netemeinicii hotărârii, în general, a încălcării consecințelor condamnării se sting doar formal prin reabilitare.

Hotărârea de condamnare este urmarea desfășurării procesului penal, care ar trebui să aibă loc cu respectarea tuturor dispozițiilor legale, iar în cazul de față, prin hotărârea CEDO s-a constatat încălcarea acestor dispoziții, mai precis încălcarea dreptului la liberă exprimare și a dreptului la proces echitabil, prin aceea că instanțele interne au refuzat să verifice dacă părea justificată clasificarea „strict secret” în lumina eventualelor date culese de SRI, precum și să răspundă la întrebarea dacă interesul păstrării confidențialității informațiilor prevala asupra interesului public de a lua cunoștință de presupusele interceptări fără drept, că instanțele interne nu s-au străduit să examineze cauza sub toate aspectele, limitându-se la a constata doar existența actelor de autorizare prevăzute de lege, deși era vorba despre un argument esențial în apărarea reclamantului, pe care instanțele l-au lăsat fără răspuns (parag.131), elemente suficiente Curții pentru a concluziona că această cauză care a condus la condamnarea penală a reclamantului nu a fost soluționată într-un mod echitabil, fiind încălcat art. 6 § 1 din Convenție (parag.132). Curtea mai concluzionează că atingerea adusă dreptului la libertatea de exprimare a reclamantului Bucur Constantin, în special a dreptului său de a comunica informații, nu era „necesară într-o societate democratică”, așadar încălcarea art. 10 din convenție (parag.120).

În atare situație, este nu numai nefiresc, dar și inechitabil, să i se opună condamnatului intervenirea reabilitării prin raportare la o hotărâre de condamnare a cărei justete este pusă sub semnul întrebării prin constatarea de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a unor încălcări grave a Convenției, cu atât mai mult cu cât constatarea încălcării art.10 din Convenție vizează nu doar aspecte de procedură, ci are o strânsă legătură cu fapta comisă și este relevantă pentru stabilirea vinovăției.

Astfel, referitor la actul de conduită al lui Bucur Constantin, Curtea de la Strasbourg a reținut că în circumstanțele specifice ale cauzei, divulgarea faptelor denunțate direct opiniei publice putea fi justificată (parag.100), că informațiile divulgate de reclamant vizau chestiuni foarte importante care aparțin dezbaterei politice într-o societate democratică, asupra cărora opinia publică are un interes legitim de a fi informată (parag.103), că mai multe elemente sprijineau afirmațiile reclamantului potrivit cărora s-au efectuat interceptări telefonice fără drept în cadrul SRI și acesta avea motive rezonabile

să creadă că informațiile divulgate erau adevărate, motive pentru care Curtea conchide că Bucur Constantin era animat de intențiile declarate și că a acționat cu bună-credință (parag.108, 113, 118).

În plus, reabilitarea este strâns legată de factorul timp, intervenind după trecerea unei anumite perioade prevăzute de lege, în cazul de față, la data împlinirii termenului de încercare, iar posibilitatea de promovare a cererii de revizuire depinde de soluționarea cauzei de către Curtea Europeană, fără ca vreuna din durata acestor perioade să poată fi imputată condamnatului.

Suplimentar, trebuie avut în vedere că dispozițiile art.465 C. pr. pen. nu prevăd ca și motiv de respingere a cererii de revizuire intervenirea reabilitării (la fel cum nici dispozițiile art.457 C. pr. pen. nu limitează formularea cererii de revizuire cel mai târziu până la împlinirea termenului de reabilitare).

Drept urmare, reabilitarea condamnatului este numai una din împrejurările ce trebuie evaluate de către instanță la verificarea condiției prev. de art.465 alin.1 C. pr. pen. referitoare la producerea în continuare a consecințelor grave ale încălcării Convenției.

De altfel, chiar din jurisprudența invocată de către Parchet rezultă că Înalta Curte de Casație și Justiție a avut în vedere intervenirea reabilitării de drept, însă, a luat în considerare și alte aspecte, respectiv constatările Curții EDO în ce privește încălcarea Convenției, dar și acordarea unei satisfacții echitabile prin recunoașterea încălcării și acordarea unor sume de bani de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Astfel, în cauza soluționată prin decizia penală nr.420/18.05.2009 de ÎCCJ - Completul de 9 judecători, nu a fost avută în vedere doar împrejurarea intervenirii reabilitării, ci s-a analizat efectul concret pe care încălcările constatate de Curtea Europeană l-au produs asupra desfășurării judecății și s-a stabilit că, în cazul în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea drepturilor garantate de art. 5 paragraful 1 și art. 8 din Convenție, însă hotărârea de condamnare a inculpaților s-a pronunțat în urma unei proceduri necontestată sub aspectul caracterului său echitabil, iar consecințele condamnării au încetat prin efectul reabilitării de drept, cererea de revizuire este nefondată.

În cauza soluționată prin decizia penală nr.224/5.11.2012 de ÎCCJ - Completul de 5 judecători, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea disp. art.6 par.1 și 3 din Convenție în ceea ce privește echitatea procedurii, deoarece instanța de recurs a schimbat încadrarea juridică a faptelor în timpul deliberării, încălcând astfel dreptul la apărare al acestuia. Înalta Curte a constatat intervenită reabilitarea de drept și a apreciat că recunoașterea încălcării drepturilor, precum și suma acordată de către instanța europeană pentru recuperarea prejudiciului suferit de către reclamant, se înscriu în accepțiunea noțiunii de „satisfacție echitabilă”, fiind suficientă pentru înlăturarea prejudiciului moral produs revizuentului.

În cauza soluționată prin decizia penală nr.3/3.01.2014 de ÎCCJ - Completul de 5 judecători, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat încălcarea disp. art.6 par.1 și 3 din Convenție și încălcarea dreptului prevăzut de art.10 din Convenție, deoarece mijloacele utilizate au fost disproporționate în raport cu scopul urmărit, instanțele interne depășind ceea ce constituie o restricție necesară a libertății de exprimare a petentei, deoarece, cel puțin o

parte din afirmațiile reclamantei se înscriau în contextul unei dezbateri de ordin general. Și în acest caz, Înalta Curte a reținut că nu este îndeplinită condiția legală și obligatorie ce impune continuarea producerii consecințelor grave ale încălcării Convenției și după pronunțarea Curții Europene, deoarece a intervenit reabilitarea de drept și prejudiciul moral încercat de revizuentă ca urmare a hotărârii de condamnare a fost compensat nu doar prin constatarea de către Curtea Europeană a încălcării dreptului la liberă exprimare, ci și material prin acordarea unei sume de bani pentru prejudiciul moral suferit, sumă care fusese deja achitată de statul român, considerându-se că a fost de natură să compenseze în integralitate încălcarea de către instanțele române a art.10 din Convenție. De asemenea, în această speță, Înalta Curte a examinat și un alt motiv invocat de revizuentă, referitor la utilizarea de către partea adversă a hotărârii penale de condamnare, ca probă în alte cauze.

În ce-l privește pe revizuentul Bucur Constantin, CEDO a constatat încălcări grave prin raportare la art.6 și art.10 din Convenție, încălcări care vizează echitatea desfășurării procesului penal, dreptul la apărare și dreptul la liberă exprimare al acuzatului, precum și probele pe baza cărora a fost dispusă condamnarea. Acestea constituie aspecte importante ce afectează justa procesului penal și stabilirea adevărului, cu influență determinantă asupra soluției pronunțate (în acest sens, constatările Curții din parag.100, 103, 104, 108, 109, 111, 113, 117, 118).

În plus, atât desfășurarea procesului penal, cât și hotărârea de condamnare au suscitat în mod deosebit interesul opiniei publice, cazul fiind intens mediatizat, având în vedere calitatea inculpatului de ofițer al Serviciului Român de Informații, dar și modul în care a acționat, respectiv prin divulgarea unor informații secrete dobândite în timpul serviciului, precum și importanța valorilor a cărei protejare a invocat-o, fiind vorba despre legalitatea interceptării convorbirilor telefonice, inculpatul Bucur Constantin dezvăluind în mass-media că Serviciul Român de Informații procedează, în lipsa unui mandat legal, la interceptarea convorbirilor telefonice a unor persoane cunoscute, fiind vorba despre politicieni și oameni de afaceri.

Chiar în condițiile în care Curtea Europeană a constatat existența acestor încălcări și a oferit în compensație o sumă de bani revizuentului, Înalta Curte apreciază că *prejudiciul moral cauzat prin pronunțarea hotărârii de condamnare*, fără a-i da posibilitatea acuzatului să administreze probe în apărare și fără ca instanțele să examineze toate apărările (art.6 din Convenție), și prin încălcarea dreptului la liberă exprimare (art.10 din Convenție), *este atât de însemnat*, încât nici pronunțarea hotărârii de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului și nici intervenirea reabilitării de drept nu au stopat consecințele grave ale încălcărilor constatate de Curtea EDO, impunându-se rejudecarea cauzei prin desfășurarea în condiții de echitate a procesului penal.

Referitor la efectele pronunțării hotărârii CEDO, trebuie reamintit, așa cum se reține și în Decizia nr.2/2015 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, că analiza dispozițiilor art. 465 din Codul de procedură penală, referitoare la revizuirea în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, relevă că această cale extraordinară de atac are o natură juridică tipică, aparte, determinată

de fundamentul, obiectul, funcționalitatea și funcția sa procesuală, care o deosebește de celelalte căi extraordinare de atac, mai ales prin aceea că determină examinarea din nou a cauzei pe fond, prin retractarea de către instanță a propriei soluții.

Esența acestei proceduri o reprezintă garanția ce i se oferă acuzatului, în sensul că exigențele referitoare la executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului sunt respectate, iar acest lucru se va putea realiza doar prin repunerea părții în situația în care se afla la data încălcării dreptului, indiferent că este vorba despre prima instanță, instanța de apel sau de recurs.

Deși Curtea lasă la latitudinea statelor alegerea mijloacelor la care vor recurge pentru a pune capăt violării constatate și pentru a îndepărta consecințele acesteia, se poate afirma că statul pârât este obligat nu numai să se abțină de la a stânjeni în vreun fel exercitarea eficace a dreptului de sesizare a instanței europene și să furnizeze toate facilitățile pentru stabilirea faptelor, ci și să coopereze mai departe pentru asigurarea eficacității soluției adoptate de instanța europeană.

Fără a putea aprecia asupra temeiniciei soluției pronunțată în speță asupra fondului cauzei în urma soluționării cererii de revizuire (din cauza limitelor investiției instanței de recurs), Înalta Curte nu poate să omită faptul că însăși soluția de achitare pronunțată ca urmare a rejudicării cauzei după admiterea cererii de revizuire (în condițiile în care Parchetul nu a atacat soluția de achitare pentru lipsa vinovăției), vine să confirme persistența încălcării drepturilor prevăzute de Convenție și utilitatea revizuirii, ca mijloc procedural prin intermediul căruia s-a ajuns la pronunțarea unei soluții contrare celei dispuse anterior prin încălcarea art.6 și art.10 din Convenție.

Altfel spus, după rejudicarea cauzei s-a ajuns la concluzia lipsei de vinovăție a revizuentului Bucur Constantin, ceea ce nu se putea obține decât pe calea procedurii revizuirii.

Aceste aspecte justifică, deopotrivă, atât îndeplinirea condiției referitoare la continuarea producerii încălcării cât și a celei privind posibilitatea remedierii acestor consecințe grave prin revizuirea hotărârii pronunțate.

Pe de altă parte, în ce privește consecințele condamnării se constată, într-adevăr, că prin hotărârea de condamnare nu au fost stabilite decăderi sau interdicții care să vizeze pierderea locului de muncă a revizuentului sau imposibilitatea desfășurării activității de care s-a folosit la comiterea infracțiunilor pentru care a fost acuzat, iar trecerea în rezervă a acestuia s-a dispus pe cale administrativă, prin aplicarea unei sancțiuni disciplinare, anterior începerii urmăririi penale în cauza de față (urmărirea penală a început față de învinuitul cpt. Bucur Constantin în data de 31.07.1996, iar trecerea în rezervă a operat anterior, prin Ordinul Directorului SRI nr.D.P. 0619 din 27.05.1996 - fila 86 dosar de revizuire, Tribunalul Militar București).

Se constată, însă, că această decizie administrativă a fost emisă la scurt timp după declanșarea cercetărilor în cauza penală de față, respectiv după data de 14.05.1996, când Parchetul Militar de pe lângă Curtea Supremă de Justiție

s-a sesizat din oficiu, sesizare ce a avut loc a doua zi după conferința extraordinară de presă în cadrul căreia Bucur Constantin a făcut dezvăluirile în mass-media și după ce, la data de 20.05.1996, a fost efectuată o percheziție la domiciliul numitului Bucur Constantin și acesta a fost audiat de procuror.

Mai mult, temeiul legal al trecerii în rezervă îl constituie disp. art.85 alin.1 lit.j și art.2 din Legea nr.80/1995 privind Statutul cadrelor militare, dispoziții care se referă la comiterea unor abateri grave de la prevederile regulamentelor militare sau de la alte dispoziții legale, ipoteză în care trecerea în rezervă se face la propunerea Consiliului de judecată a unității. Decizia de trecere în rezervă nu a fost comunicată niciodată revizuentului, iar din Adeverința nr.1530405 din 4.10.2013 emisă de U.M.0404 București la cererea acestuia, la fel ca și din Adresa nr.0458521/31.05.1996 emisă de SRI către Parchetul General de pe lângă Curtea Supremă de Justiție (fila 86 dosar de revizuire), rezultă numai temeiul legal al măsurii, fără să se arate motivele concrete ce au determinat aplicarea sancțiunii disciplinare.

Având în vedere parcursul profesional al revizuentului, luând în considerare momentul și împrejurările în care a fost emisă decizia administrativă de trecere în rezervă (înainte de începerea urmăririi penale, dar la scurt timp după ce, în data de 13.05.1996 Bucur Constantin a făcut dezvăluirile în mass-media, după sesizarea din oficiu a organului de urmărire penală, după efectuarea percheziției și după audierea lui Bucur Constantin de către procuror), rezultă cu claritate strânsa legătură între aplicarea sancțiunii disciplinare și cauza penală de față, fiind vorba despre aceleași fapte care au făcut obiectul acuzației penale. Față de cele reținute, apare ca plauzibilă susținerea revizuentului în sensul că datorită acestei strânse legături nu a atacat decizia administrativă de trecere în rezervă, considerând că existența anchetei penale, iar ulterior pronunțarea hotărârii de condamnare, nu-i ofereau nicio speranță cu privire la desființarea deciziei administrative de trecere în rezervă.

Reiese astfel că, deși din punct de vedere formal, trecerea în rezervă nu este consecința procesului penal și a hotărârii de condamnare, în realitate, această măsură (atât în ce privește luarea sa, cât și ulterior, definitivarea), implicit, cariera militară a revizuentului, au fost în mod puternic influențate de formularea acuzațiilor penale și, ulterior, de condamnare.

Este adevărat că unul din capetele de cerere adresate Curții, avea ca obiect repunerea în drepturi cu toate consecințele ce decurg din aceasta, având în vedere că în urma încălcării drepturilor sale, Bucur Constantin și-a pierdut locul de muncă și drepturile salariale aferente, iar Curtea EDO a respins cererea. Soluția a avut în vedere însă faptul că "prejudiciul pretins nu a fost susținut de documente justificative" (parag.177) și nu lipsa unei legături între condamnare și consecințele negative asupra carierei. Dimpotrivă, în Hotărârea CEDO s-a constatat că sancțiunea penală a avut repercusiuni extrem de negative asupra carierei reclamantului Bucur Constantin (par.119).

Prin decizia atacată s-a reținut în mod corect că nici cu ocazia soluționării apelului nu au fost depuse documente care să ateste motivul trecerii în rezervă, și din care să rezulte că nu există legătură de cauzalitate cu faptele pentru care a fost inculpat, judecat și condamnat revizuentul Bucur Constantin.

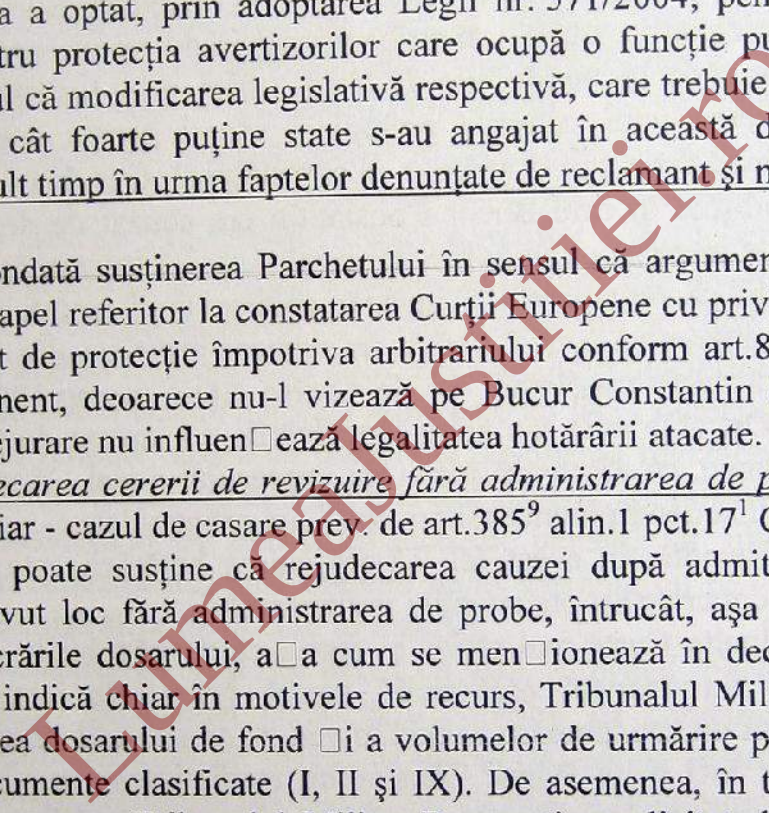
Este, de asemenea, adevărat că prin pronunțarea unei noi hotărâri în urma revizuirii nu se poate determina reîncadrarea numitului Bucur Constantin în funcția și pe postul deținute anterior condamnării, însă, dată fiind calitatea acestuia de militar de carieră, având în vedere gravitatea încălcărilor constatate de CEDO dar și anvergura cazului penal, nu poate fi omisă o altă consecință firească a unei hotărâri de condamnare, și anume supunerea numitului Bucur Constantin oprobiului public, dar și crearea unui prejudiciu moral important constând în nemulțumirea, frustrarea acestuia de a nu fi judecat în mod echitabil, cu consecința pronunțării unei hotărâri de condamnare prin atestarea vinovăției, pe care, potrivit hotărârii CEDO, Bucur Constantin a încercat fără succes să o combată, prin solicitarea administrării unor probe ce au fost refuzate și prin invocarea unor argumente neanalizate de instanțe.

Așa cum reiese din motivele de revizuire, Bucur Constantin a urmărit repunerea sa în situația anterioară, solicitând rejudecarea cauzei și înlăturarea condamnării în condițiile în care, chiar prin hotărârea CEDO se constată producerea unui puternic prejudiciu moral pentru condamnat, nu doar prin încălcarea dreptului la apărare, ci și prin încălcarea dreptului la liberă exprimare, în condițiile în care Bucur Constantin era acuzat de dezvăluiri cu privire la o temă de interes public covârșitor pentru societatea românească. În acest sens, se constată că revizuentul a invocat crearea unui statut dezonorant, conferit de condamnarea sa penală pentru un demers justificat din punct de vedere etic și civic, aspecte constatate și de Curtea EDO (parag.100, 103, 104, 113, 117, 118). Or, așa cum s-a arătat, încălcările constatate de CEDO vizează aspecte importante, ce afectează justicierea procesului penal și stabilirea adevărului, cu influență determinantă asupra soluției pronunțate.

Rezultă, în acest fel, că revizuirea hotărârii este de natură să producă efecte concrete asupra situației revizuentului.

Înalta Curte mai reține și faptul că despăgubirile stabilite prin hotărârea CEDO nu acoperă prejudiciul moral suferit de inculpat prin pronunțarea hotărârii de condamnare, având în vedere contextul factual și calitatea de militar - ofițer SRI a lui Bucur Constantin, mediatizarea cazului și interesul general pentru subiectul în discuție, dar și gravitatea încălcărilor stabilite prin hotărârea CEDO, toate acestea justificând necesitatea reluării procesului penal în condiții de echitate.

În ceea ce privește critica Parchetului cu privire la argumentul invocat de Curtea Militară de Apel în sensul că hotărârea de condamnare are și un potențial efect de descurajare asupra unor alți funcționari care ar dori să aducă la cunoștința opiniei publice fapte nelegale, Înalta Curte constată că acest argument a fost preluat de Curtea Militară de Apel chiar din Hotărârea Bucur și Toma împotriva României, în care, sub aspectul încălcării art.10 din Convenție, se menționează (parag.119): "În cele din urmă, Curtea observă că reclamantul a fost condamnat penal la o pedeapsă cu închisoarea de doi ani cu suspendarea executării. Această sancțiune nu numai că a avut repercusiuni extrem de negative asupra carierei sale, dar risca, de asemenea, să aibă un efect de descurajare asupra altor agenți SRI și să-i descurajeze să semnaleze fapte nelegale. În plus, ținând seama de ecoul pe care l-a avut cauza reclamantului în mass-media, sancțiunea putea avea un efect de descurajare nu doar asupra

agenților SRI, ci și asupra altor funcționari publici și angajați (Guja, citată anterior, pct. 95; Heinisch, citată anterior, pct. 91)”.

Deși acesta nu este un argument dirimant pentru admiterea cererii de revizuire, nu poate fi ignorat, chiar în condițiile în care după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare a numitului Bucur Constantin a fost adoptată Legea nr.571/2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii, căci adoptarea acestei legi trebuie luată în considerare dintr-o altă perspectivă, și anume, aceea că un comportament de tipul celui pentru care numitul Bucur Constantin a fost condamnat, a fost ulterior legitimat de către Parlamentul României, fără ca Bucur Constantin să fi avut posibilitatea de a beneficia de o atare protecție la momentul comiterii faptelor. Această împrejurare este de altfel, menționată și în Hotărârea Curții EDO (parag. 99): ”Curtea observă că între timp România a optat, prin adoptarea Legii nr. 571/2004, pentru o legislație specifică pentru protecția avertizorilor care ocupă o funcție publică. Asta nu schimbă faptul că modificarea legislativă respectivă, care trebuie salutăată cu atât mai mult cu cât foarte puține state s-au angajat în această direcție (...), a survenit la mult timp în urma faptelor denunțate de reclamant și nu era aplicabilă acestuia.”

Este fondată susținerea Parchetului în sensul că argumentul din decizia instanței de apel referitor la constatarea Curții Europene cu privire la lipsa unui grad suficient de protecție împotriva arbitrarului conform art.8 din Convenție nu este pertinent, deoarece nu-l vizează pe Bucur Constantin (par.165), însă, această împrejurare nu influențează legalitatea hotărârii atacate.

2. Judecarea cererii de revizuire fără administrarea de probe, motiv de recurs subsidiar - cazul de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen.

Nu se poate susține că rejudecarea cauzei după admiterea cererii de revizuire a avut loc fără administrarea de probe, întrucât, așa cum reiese din actele și lucrările dosarului, așa cum se menționează în decizia atacată și așa cum se indică chiar în motivele de recurs, Tribunalul Militar București a dispus atașarea dosarului de fond și a volumelor de urmărire penală în care se regăseau documente clasificate (I, II și IX). De asemenea, în temeiul art. 352 alin. 11 C. pr. pen., Tribunalul Militar București a solicitat declasificarea de către Serviciul Român de Informații a acestor documente. S-a constatat că documentele din vol.I nu sunt clasificate și au fost atașate de către SRI celelalte documente, care au fost declasificate în parte. În același temei legal, instanța a solicitat declasificarea documentelor de către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și Camera Deputaților, ca autoritățile emitente.

Nu în ultimul rând, se constată, așa cum rezultă din actele și lucrările dosarului, că nici Parchetul nu a insistat în administrarea altor probe.

În concluzie, se constată că rejudecarea cauzei s-a realizat în urma administrării unor probe noi, așa încât nu se poate susține că a fost formală sau nelegală.

În cuprinsul hotărârii CEDO au fost indicate punctual probele solicitate de către condamnatul Bucur Constantin care au fost refuzate de către instanțele care au dispus condamnarea, menționându-se, de asemenea, că instanțele nu au

efectuat o examinare efectivă a motivelor, argumentelor și probelor depuse de către reclamant.

Desigur, rejudicarea cauzei după admiterea cererii de revizuire trebuie să aibă în vedere constatările Curții Europene a Drepturilor Omului (în acest sens, decizia nr.367 din 23 iunie 2008 a Î.C.C.J. - Completul de 9 judecători, www.scj.ro, invocată de Parchet), însă, instanța de rejudicare nu este obligată să administreze în totalitate probele la care Curtea face referire, putând aprecia asupra utilității dar și asupra posibilității administrării respectivelor probe.

Așa cum s-a arătat, în cauza de față instanța de rejudicare a procedat la readministrarea unor mijloace de probă, împrejurarea că nu a procedat la administrarea tuturor probelor neconstituind o chestiune de nelegalitate ci de oportunitate, ținând de aprecierea instanței - ca și atribut conferit de lege exclusiv pentru instanța de fond și instanța de apel, fiind un aspect ce nu mai poate fi cenzurat cu ocazia soluționării recursului.

Este adevărat că revizuentul a solicitat completarea probatoriului în fața Tribunalului Militar București prin referire la constatările Curții Europene a Drepturilor Omului, cererea sa nefiind admisă. Doar din această perspectivă, Înalta Curte poate efectua un examen de legalitate, prin raportare la încălcările constatate de Curtea Europeană și necesitatea desfășurării procesului penal în condiții de echitate.

În urma acestei analize, luând în considerare soluția de achitare pronunțată de către instanțele de rejudicare, nu se poate constata afectarea dreptului la apărare al inculpatului Bucur Constantin, așa încât, cererea Parchetului de casare a hotărârii și trimitere a cauzei spre rejudicare la Tribunalul Militar București, este nefondată.

3. Încălcarea autorității de lucru judecat - caz de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.17¹ C. pr. pen.

Motivul de recurs se încadrează în cazul de casare mai sus menționat, deoarece vizează legalitatea soluției, însă Înalta Curte apreciază nefondată și această critică.

Posibilitatea părții de a exercita revizuirea în cazul hotărârilor CEDO vine să confirme faptul că dreptul la un proces echitabil în fața instanței naționale este garantat de art.6 alin.1 din Convenție.

Acest drept trebuie să fie interpretat în lumina preambulului Convenției, care enunță supremația dreptului ca element al patrimoniului comun al statelor contractante, iar unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care prevede, printre altele, ca soluția dată de către instanțe în mod definitiv oricărui litigiu să nu mai fie rejudcată (a se vedea Cauza Brumărescu contra României), securitatea raporturilor juridice presupunând respectarea principiului autorității de lucru judecat, adică a caracterului definitiv al hotărârilor judecătorești (Riabykh împotriva Rusiei, nr. 52.854/99, § 52, CEDO 2003-IX).

Principiul autorității de lucru judecat este însă limitat atunci când se constată de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului încălcarea unui drept prevăzut de Convenție și îi impune instanțelor obligația de a relua procesul din stadiul în care s-a aflat partea în momentul încălcării dreptului.

Deși din considerentele hotărârii pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Bucur □i Toma împotriva României rezultă că analiza Curții s-a axat în principal pe infracțiunile prevăzute de legea siguranței naționale, se constată însă că instanța europeană face men□iune expresă cu privire la furtul casetelor analizând încălcarea art.10 din Conven□ie, din perspectiva sus□inerilor reclamantului care a considerat condamnarea sa penală ca fiind o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, argument ce nu a fost contestat de Guvern. Curtea a considerat că această măsură pronunțată împotriva reclamantului pe motiv că a făcut publice informații secrete și și-a însușit unsprezece casete în vederea fundamentării susținerilor sale se interpretează ca o „ingerință a unei autorități publice” în exercitarea, de către persoana în cauză, a dreptului său la libertatea de exprimare garantat prin art. 10 § 1 din convenție (parag.77).

În plus, Curtea EDO nu a limitat în mod expres efectul constatării încălcărilor doar la condamnarea pentru infrac□iunile prevăzute în Legea nr.51/1991, iar o atare concluzie nu poate fi dedusă luând în considerare și strânsa legătură între, pe de o parte, infracțiunile de culegere și transmitere de informații cu caracter secret în afara cadrului legal, respectiv de divulgare sau folosire în afara cadrului legal de informații privind viața particulară, onoarea sau reputația persoanelor cunoscute incidental în cadrul obținerii datelor necesare siguranței naționale și, pe de altă parte, infracțiunea de furt, între care există o relație mijloc-scop.

Pe cale de consecință, rejudecarea cauzei după admiterea cererii de revizuire s-a desfășurat în mod corect în integralitate și fără limitare la anumite infracțiuni, așa încât nu există temeiuri pentru a considera că s-a încălcat autoritatea de lucru judecat.

4. Greșita achitare a revizuentului pentru săvârșirea infracțiunii de furt - caz de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.18 C. pr. pen.

Acesta este motivul de recurs menținut de Parchet din motivarea inițială. Se observă că în primele motive de recurs, cazul de casare a fost invocat cu referire la greșita soluție de achitare a revizuentului pentru infracțiunea de furt, fără a se indica în concret argumentele care susțin această critică, iar ulterior, după reformularea motivelor de recurs, Parchetul a criticat aprecierea instanței cu privire la lipsa de importanță a faptei, arătând că soluția de achitare bazată pe disp. art.18¹ din vechiul Cod penal este greșită, deoarece relevantă nu este doar valoarea bunurilor sustrase ci, mai ales, calitatea în care inculpatul a comis fapta, respectiv aceea de cadru militar.

Critica se încadrează doar formal în cazul de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.18 C. pr. pen.

Acesta era singurul caz de casare care dădea posibilitatea instanței de recurs să procedeze la o analiză în fapt a cauzei, însă, potrivit jurisprudenței constante, cazul de casare mai sus menționat vizează o eroare gravă de fapt în sensul că instanța a reținut o anumită împrejurare contrară a ceea ce rezultă din probe, sau dimpotrivă, nu a reținut un element de fapt, deși acesta a fost dovedit prin probele administrate.

Nu se încadrează în dispozițiile art.385⁹ alin.1 pct.18 C. pr. pen. criticile care vizează greșita apreciere a probelor, rezultând că în speță ceea ce Parchetul

critică este tocmai modul în care Tribunalul Militar București a evaluat criteriile prevăzute de art.18¹ C. pen. anterior și a dispus achitarea.

Toate considerațiile referitoare la incidența cazului de casare prev. de art.385⁹ alin.1 pct.18 C. pr. pen., exprimate în doctrină și jurisprudență, au fost reafirmate prin decizia în interesul legii nr.8/9.02.2009 prin care s-a stabilit, într-adevăr, că și soluția de achitare dispusă în temeiul art.18¹ C. pen. anterior poate fi censurată în temeiul cazului de casare mai sus menționat, însă, o asemenea analiză trebuie subsumată condițiilor generale de soluționare a recursului. Mai precis, critica privind greșita achitare pe motiv că fapta nu prezintă pericolul social al unei infracțiuni poate fi întemeiată numai pe veritabile erori de fapt, care trebuie să vizeze realitatea împrejurărilor reținute de către instanță, pe baza cărora sunt analizate criteriile prev. de art.18¹ C. pen. anterior și nu trebuie să vizeze aprecierea pe care instanța o dă unor asemenea împrejurări, ce au fost reținute în mod corect, în concordanță cu materialul probator.

În speță, se mai observă că soluția de achitare pentru comiterea infracțiunii de furt nu a fost atacată de către Parchet în apel, ci numai pe calea recursului.

Cât privește temeiul achitării, se constată că este corect indicat ca fiind cel prevăzut de art.396 alin.1 și 5 rap. la art.19 din Legea nr.255/2013, având în vedere, pe de o parte, principiul imediatei aplicări a normelor noi de procedură, dar și dispozițiile tranzitorii cu privire la temeiul achitării pentru lipsa pericolului social concret al faptei (temei inexistent în legea nouă), coroborat cu principiul aplicării legii penale mai favorabile, respectiv art.5 C. pen. cu referire la norma tranzitorie prev. de art.19 din Legea nr.255/2013, potrivit căruia *"Atunci când, în cursul procesului, se constată că în privința unei fapte comise anterior intrării în vigoare a Codului penal sunt aplicabile dispozițiile art. 18¹ din Codul penal din 1968, ca lege penală mai favorabilă, procurorul dispune clasarea, iar instanța dispune achitarea, în condițiile Codului de procedură penală."*

Pentru toate aceste considerente, în temeiul art.385¹⁵ pct.1 lit.b C. pr. pen. anterior, Înalta Curte va respinge recursul ca nefondat.

Conform art.275 alin.3 C. pr. pen. în vigoare, cheltuielile judiciare determinate de soluționarea recursului declarat de Parchet rămân în sarcina statului, urmând ca onorariul parțial al avocatului din oficiu, în sumă de 65 lei, să fie avansează din fondul Ministerului Justiției.

**PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
D E C I D E:**

Respinge, ca nefondat, recursul formulat de Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel București împotriva deciziei penale nr. 65/A din

data de 07 iulie 2015 a Curții Militare de Apel București, pronunțată în dosarul nr. 16/81/2015.

Cheltuielile judiciare ocazionate de soluționarea recursului formulat de Parchetul Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel București rămân în sarcina statului.

Onorariul parțial al avocatului din oficiu, în sumă de 65 lei, se avansează din fondul Ministerului Justiției.

Definitivă.

Pronunțată în ședință publică, azi, 11 februarie 2016.

PREȘEDINTE,
Luciana Mera

JUDECĂTOR,
Lucia Rog

JUDECĂTOR,
Lavinia Valeria Lefterache

MĂGISTRAT ASISTENT,
Otilia Constantin

Red. Jud. L. Mera
Dact. G.D. /3 ex.